ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4165 — 8/20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1899 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 17 ՐԷՃԷՊ 1317 — ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4165

درعادت غازتهسی اداره‌خانه‌سنده (آره‌وك) غازتهسی
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գոլոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրանկ
» » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստի թուղթ կրնդունուի, 115 դրուշի փոխարէն 100 դրուշի հաշուով:
Ֆէղպական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Մանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Արեւելքի մէջ ծանուցուեցաւ արդէն՝ թէ Սանասարեան վարժարանի Խնամակալութիւնը, իբրեւ կալուածնոյն հաստատութեան, 19,000 ոսկւոյ դնած է Խմայիլ-փաշա խանը Սիրքէճիի մօտ, որ պիտի փոխանցուի Կիմիւշկերտան Գրիգոր էֆ.ի վրայ իբրեւ վագճ վարժարանին: Խանին բուն գինն է 18,000 ոսկի. 1,000 ոսկւոյ չափ ալ Խնամակալութիւնը յանձն առած է վճարել զանազան ծախքերու համար, կալուածական տուրք, փոխանցման գործողութեան ծախք և այլն: Այսօրուան հրապարակին վրայ, ինչպէս կը հաւատան, 6% զուտ հասոյթ կը բերէ այս հոյակապ կալուածը, և ունի փայլուն ապագայ. մինչդեռ վարժարանին դրամագլուխը, որ կը բաղկանայ Ռուսիոյ պետական արժէթուղթերէ, հիմայ հազիւ 3% տոկոս կը բերէ: Մօտաւորապէս 50 55 հազար ոսկի է այդ դրամագլուխը, եւ բան մը խորուած չէ անկէ Բարերարին մահուընէն ի վեր: Արդէն կտակին տրամադրութիւններէն էր որ բոլոր դրամագլուխը, կտակարարին վախճանէն մինչեւ հինգ տարի յետոյ, պիտի վերածուէր հեռզհեռէ հասութաբեր կալուածներու՝ Թուրքիոյ հողին վրայ, Պոլիս, Իզմիր կամ այլուր: և ահա այս բացորոշ տրամադրութիւնը գործադրելու, թէ և առ այժմ ըստ մասին, ամէն չանք եղաւ Կ. Պոլսոյ Խնամակալութեան կողմէն, համամտութեամբ Պ. Կ. Եղեանցի՝ որ կտակակատար է և Սանասարեան վարժարանի վերին Տեսչութեան պաշտօնը կը վարէ ըստ հրահանգի կտակին: Այս կերպով Սանասարեան վարժարանը կը տիրանայ գեղեցիկ կալուածի մը, տարեկան 1,100-1,200 ոսկւոյ հասոյթով, ինչ որ կէս առ կէս առաւելութեամբ կը տարբերի արժէթղթի տոկոսէն:

* * *

Ծանուցուած էր նոյնպէս թէ երկու գաւառացի երիտասարդ, որոնք Սանասարեան վարժարանի ընթացքը աւարտելէ յետոյ՝ հինգ տարի առաջ Բալտերարին հաշուով Գերմանիա ղրկուած էին բնական գիտութիւն և արուեստախօսութիւն ուսանելու, Պոլիս վերադարձած են և ի մօտոյ կ'երթան Էրզրում իբրեւ մասնագէտ-ուսուցիչ դասախօսելու Սանասարեան վարժարանի մէջ: Պ. Պ. Աղապալեան և Ձիյէրճեան այսօր իսկ կը մեկնին մայրաքաղաքէս, և կ'երթան թարմ ոյժեր աւելցնելու վարժարանին Ուսուցչական խմբին մէջ, որ երկար տարիներէ ի վեր արդիւնաւորութեամբ կը պաշտօնավարէ՝ բարձր պահելով միշտ վարժարանին հմտաւոր, Հիմնադիր-Բարերարի բաղձանքին համաձայն:

Ի սկզբան դպրոցական տարեշրջանին, Սանասարեան վարժարանի աշակերտեցան Եւդոկիացի տասնչորս պատանիներ, իբրեւ թոշակաւոր գիշերօթիկ ուսանող, որոնք տարակոյս չկայ թէ մեծապէս պիտի օգտին հայ միջնակարգ հաստատութեան մը ընծայած առաւելութիւններէն:

* * *

Անցեալ հինգշաբթի տեղի ունեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, Տարր. Նախակրթութեան շրջանաւարտներուն վկայականի հանդէսը, Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր: Ուսումն. Խորհուրդը առթիւ ունեցաւ պարզելու իր տեսութիւնները կրթական հարցին նկատմամբ ընդհանրապէս, և Ս. Նախագահը՝ իր դիտողութիւնները այդ տեսութեանց և մասնաւորապէս Տարրական Նախակրթարաններու ուղղութեան մասին: Տեսութիւն կամ դիտողութիւն երկուստեք յայտնուած բաղձանքն էր, ուղիղ հասկացողութեամբ, չանգիր ըլլալ աւելի մշում տալու դպրոցական գործին և ուշադիր՝ կրթական Ծրագրին ու Կազմական Կանոնագրին գործադրութեան: Այնուհետեւ բաշխուեցան վկայականները տասնըհինգ շրջանաւարտներու, երկու պատանի և տասներեք օրիորդ՝ Դում-դաբուի Պէզճեան ու Լուսաւորչեան և Սամաթիոյ Նունեան-Վարդուհեան վարժարաններէն: Ի վերջոյ Ս. Նախագահը յորդորակ մը խօսեցաւ շրջանաւարտներուն, օրհնեց զանոնք և փակեց այս կրթական պարզ հանդէսը:

* * *

Ուսումն. Խորհուրդը այս առթիւ ծանոյց նաեւ աղջկանց անդրանիկ Բարձրագոյն Նախակրթարանին բացումը Բերայի Էսատեան վարժարանի մէջ, շնորհաւորելով Թաղ. Խորհուրդը իր նախաձեռնութեան համար՝ որով կը բացուի պատասխանել յայտնուած ընդհանուր բաղձանքին, —որ մէկ տարի ի վեր արձագանգ գտած էր Արեւելքի մէջ, — ինքնին համապատասխան Բերայի նման թաղէ մը սպասուած կրթական արդիւնքին: Մասնաւոր տեղեկութեանց համար՝ Էսատեան Բարձրագոյն Նախակրթարանը ունի առ այժմ մէկ դասարան, տասներկու աշակերտուհիներով, որոնց ամէնքն ալ Ցարր. Նախակրթութեան շրջանաւարտ, և ոմանք նոյն իսկ Օգնական-Ուսուցչի վկայական ստացած այս կամ անցեալ տարեշրջանին: Այսուհետեւ տարրական նախակրթարանէ շրջանաւարտ եղող աղջկանց համար՝ վերջապէս կրթական բաց դուռ մը կայ, ինչպէս նոյն ատիճանին հասնող պատանիներու համար կայ Կեդր. Վարժարանը տասներեք տարիէ ի վեր. և կրթական օտար հաստատութեանց պէտքը այնչափ կը նուազի՝ որ ա՛լ առանց մեզադրանքի ոչ մէկ Բերայի ծնողը մանաւանդ կրնայ զրկել իր աղջիկը օտար վարժարան: Նոյն իսկ Պոլսոյ մերձաւոր գիւղերէն, առանց որ և է անպատեհութեան, դեռահաս աղջիկներ կը յաճախեն Էսատեան Բարձրագոյն Նախակրթարանը, թէև ոմանք չկարենան հետեւիլ աւանդուած բոլոր դասերուն: Մայրենի լեզուէն զատ՝ խնամով կ'աւանդուին նաեւ Ֆրանսերէն և Անգլերէն, ֆրանսացի և անգլիացի ուսուցիչներու միջոցաւ, ինչպէս նաեւ Բնական գիտութեանց, Ուսողութեան, ընդհ. պատմութեան և կ.օնքի ու բարոյականի դասեր՝ ծանօթ մասնագէտներու կողմէն, խնամ՝ տարելով միանգամայն աղջկանց կարուձեւի ու ձեռագործի վարժութեանց, և որ ի կարգին: Ըսուած է թէ մարդուս սիրտը երթալով կը տաքնայ նորահաստատ գործի մը վրայ. միայն թէ անգամ մը սկսի՝ տաքնալ: Թաղ. Խորհուրդը շատ տաք սրտով ձեռնարկած է գործին, և առաջին օրէն ամէն երեւոյթ վստահութիւն կուտայ՝ թէ Թաղ. Խորհրդի տաքսրտութիւնը տեւական պիտի ըլլայ Բերայի Բարձրագոյն Նախակրթարանին վրայ, որ սկսած է կանոնաւորապէս բոլորել առաջին տարեշրջանը, յոռետեսներու անակնկալ մը պատճառելու ասպիճան:

* * *

Այս անգամ վերջապէս պիտի կրնանք ծանուցանել՝ թէ Մատաթիա-Դաղաչի «Ինկական» երկասիրութեան բարեփոխեալ օրինակը լանձնուած է Ս. Պատրիարք Հօր, Ս. Էջմիածնի թանգարանը զրկուելու համար, քանի որ գործին նախընթաց տպագրութիւնը կատարուած է Կովկասի մէջ, Հրատարակչական Ընկերութեան ծախքով և, ինչպէս ծանուցուած է ժամանակին, Պ. Գրիգոր Խալաթեանցի նախաձեռնութեամբ: Երկրորդ տպագրութեան առթիւ՝ ի հարկէ կատարուած բարեփոխութիւնները պիտի մեծուին խնամով այս հոյակապ աշխատասիրութեան մէջ, որ ինքնին բաւական է յաւէրժացնել հեղինակին անունը, ինչ որ միայն կը մնայ այժմ աւելի քան վաթսուն տարիներու իր արդիւնաւոր անցեալին:

ԱՐԵՏ

ԴԱՒԱՌԱՅԻՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՄԿՐՏԻՉ ԱՂԱՊԱԼԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

ԷՐԶՐՈՒՄ, 30 Հոկտեմբ.

Քաղաքիս ազգ. վարժարաններու ուսուցչաց երիցագոյնը իր վերջին մնաքարովը ըսաւ իր պաշտօնակիցներուն և ամբողջ Էրզրումի հայ ուսանողութեան: Մկրտիչ էֆ. Ց. Աղապալեան, Հռիփսիմեան աղջկանց վարժարանի Ներքին-Տնօրէնը, վեցօրեայ հիւանդութենէ յետոյ, ամսոյս 27ին, մեռաւ Թոքատալ, խոր սուգի մէջ թողլով իր հէք կինը, 3 մանչ և 1 աղջիկ զաւակները: Հետեւեալ օրը, հինգշաբթի, վիճակիս Տեղապահ Հայրը հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց ի հանգիստ հոգւոյ բազմաչխատ հանգուցեալին: Եկեղեցին խուռն բազմութեամբ լեցուն էր: Տ. Զաւէն Ծ. Վ. պատարագի առարտուն յետոյ, դամբանական մը խօսելով դրուատեց հանգուցեալին արժանիքը, և շեշտեց սա պարագան թէ՝ Մ. Ց. Աղապալեան չուրջ երեսուն տարի ուսուցչական գործունէութիւն ցոյց տալէ և Էրզրումի հայերուն մտաւորապէս այնքան օգտակար դառնալէ յետոյ, նիւթական թշուառութեան մէջ կը թողու ընտանիք մը՝ որ կարեկցութեան արժանի է: Էրզրումցին պէտք է հոգայ և խնամէ, ըսաւ, այդ դժբաղդ ընտանիքին բոլոր անդամները, որպէս վայել է:

Ցաւարկաւորութեան պահուն, ուսուցիչները փոխն ի փոխ կը կրէին դագաղը: Մայր-Վարժարանի ուսուցիչներէն Տիլպէրեան Միսաք (աշակերտ հանգուցեալին) և Թէրզեան Բարբերունի էֆ.ները դամբանական ճառեր կարդացին յուզուած շեշտերով:

—Կ'արժէ այս տողերուն վրայ աւելցնել կենսագրական քանի մը հակիրճ տեղեկութիւններ, որոնք չահեկանութենէ զուրկ չեն կրնար ըլլալ Արեւելքի ընթերցողներուն համար:

Մ. Ց. Աղապալեան ծնած է քաղքիս Զայ-գարա թաղին մէջ 1846ին: Իր ուսումը առած է բնիկ Մշեցի և յետոյ Էրզրում հաստատուող Կարապետ պատուելի Զաքարեանէ, որ նշանաւոր հայկական և կրօնագէտ ուսուցիչ մը եղած է, և հաստատած է վարժապետներ, քահանաներ, վարդապետներ և եպիսկոպոսներ, Մշոյ և Էրզրումի մէջ: Մ. Ց. Աղապալեան 1866ին, առաջին անգամ պաշտօնի կոչուած է Արծնեան Մայր-Վարժարանի մէջ. իբրեւ կառավարիչ եւ օգնական ուսուցիչ: Այդ թուականներուն իր նախաձեռնութեամբ հաստատուած է տեղւոյս մէջ Արհեստաւորաց Ընկերութիւն մը՝ տեղական Առեւտրական Սենեկին վաւերացուած: Այս ընկերութեան նպատակն է եղեր փոքրիկ խնայողութիւններով (չաթաթական 20 փր.) արհեստաւորաց օգնական վարպետներուն (խալֆա) դրամագլուխ պատրաստել: Ընկերութեան Ատենապետ ինք ընտրուեր է իսկ Պալլարեան Մկրտիչ էֆ. Ատենադպիր: Ընկերութեան դրամագլխով խանութներ բացուած և շատեր գործի դրուած են եղեր: Ժողովուրդը քաջալերած է ժամանակին այս օգտակար հեռնարկը. դրամագլուխը մինչև 1200 եւ ըստ ոմանց 2000 օսմ. ոսկիի հասած է. այս ընկերութիւնը ժողովրդեան բաւական օգտակար ըլլալէ յետոյ՝ լուծուեր է ոմանք իրենց տուած դրամը, հանդերձ շահաբաժինով, ստանալէ և ոմանք ալ վնասուելէ յետոյ: Մ. Ց. Աղապալեան քանի մը տարի տեղւոյս մէջ պաշտօնավարելէ յետոյ, Երուսաղէմ կ'ուղեւորի և Մուրատեանց Տ. Մելքիսեդեկ սրբազանի (այն ատեն վարդապետ) հովանաւորութեան ներքեւ, Ս. Յակոբայ Ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ կառավարչական պաշտօն կը վարէ ատեն մը և ապա Պոլիս դառնալով՝ իր ազգականներէն Գէորգ աղա Մկրտչեանի ծախքով՝ կը մտնէ Նուպար-Շահնազարեան վարժարանը. առաջին տարին բոլորելէ յետոյ, երկրորդին ծախքը ինք կը հոգայ Արհեստաւորաց Ընկերութենէն իրեն ինկած չահաբաժինով, իսկ Գ. տարին, ոզբացալ Համբարձում Իսիէքճեանի առաջարկութեամբ և անոր առաջնորդութեան ներքեւ, Ն.—Շահնազարեանի մէջ կը մնայ իբրեւ կառավարիչ և ուսանող: Եօթանասունական թուականներուն, տեղւոյս մէջ բացուեր է ընկերական վարժարան մը, որ Երզրումի Հայոց ամէնէն արդիւնաւէտ կրթական յարկը եղեր է բաւական կարող ընթացաւարտներ ընծայելով ազգին:

Աղապալեան էֆ. Պոլսէն վերադարձին, 6 ամսոյ չափ սոյն ընկերական վարժարանի Տեսչութիւնը վարելէ յետոյ, Ազգ. վարժարանաց ընդհանուր Տեսչութեան կը կոչուի, միանգամայն դասախօսելով Մայր—վարժարանին (մանչերու) մէջ: Ժամանակ մը այս պաշտօնն ալ վարելէ յետոյ, նկատելով որ չատ անգամ իր ստաջարկները ընդունելութեան չեն արժանանար ժողովականներէն, կը հրաժարի և վերջապէս կը յաջողի 1883ին մասնաւոր վարժարան մը բանալ Աղապալեան անունով: Այս վարժարանը, ինչպէս կը վկայեն շատեր, օգտակար եղած է Էրզրումցիներու, մանաւանդ դաշտաբնակ գիւղացի ուսումնատենչիկ մանկանց, որոնցմէ ոմանք այսօր քաղաքիս և գիւղերու ազգ. վարվարանաց մէջ կը դասախօսեն աւելի կամ նուազ կարողութեամբ: Բացասական, Աղապալեան վարժարանը, յառաջդիմութեան և մրցման խթան եղած է տոհմային դաստիարակութեան համար 1882 և 1892 թուականներուն, ի՛նչ որ հիմա կը պակսի: Աղապալեան վարժարանը որ տեղական կառավարութենէն ալ ի պաշտօնէ վաւերացուած էր, ունեցած է ինքնամեայ դասընթացք մը և ուսմանց բաւական ճոխ ծրագիր մը, որ թղթի վրայ միայն չէ մնացեր: Հետզհետէ պատրաստեր է նաեւ ճոխ մատենադարան մը 3.400 ոսկիի արժողութեամբ: Սակայն, ուսմունական թուականներուն, ինքն ալ կ'ուզենայ իր սիրելանքները թէ կ'երբեւ ուսուցիչ եւ թէ իբրեւ մարդ, ինչպէս կը պատմեն շատեր, և ժամանակ մը կը հաւածուի ազգայիներէն ու այն աստիճան թշուառութեան մէջ կ'իյնայ որ կը ստիպուի իր այնքան սիրած ու գուրգուրացած գիրքերը մէկիկ մէկիկ ծախել կէս և մինչեւ իսկ քառորդ գներով, թէև ի վերջոյ, նորէն բաւական կազմակերպեց իր գործունեան, դատարկացած մատենադարանը: Իր լաւագոյն օրերուն մէջ, թարգմանաբար հրատարակած է Առաջնորդ բնագիտութիւն, Իրագիտութիւն, և Ս. այսօր ունի մէկ երկու տասնեակ ձեռագիր թարգմանութիւններ, գիտական ու մանկավարժական նիւթերու վրայ: 1892ին իր թիշուառ ու անկեալ վիճակէն յուսահատելով կը դիմէ Առաջնորդարան և իր անուամբ վարժարանը ազգային խնամակալութեան ներքեւ կը դրուի: Իր սեւեռեալ գաղափարն էր Էրզրումի համար ուսուցիչներ պատրաստել տալ ֆրանսական կամ գերմանական վարժապետանոցի մը մէջ: Ոգւով չափ հակառակ էր ոչ-տեղացի ուսուցիչներու Էրզրումի մէջ պաշտօնավարութեան: 1892 էն յետոյ ազգ. վարժարանաց մէջ պաշտօնավարեց իբրեւ Տնօրէն-Ուսուցիչ Հռիփսիմեան վարժարանի: Վերջնթեր տարին. «Ազգ.-Ուսուցիչ» տիտղոսին ներքեւ տեսչական պաշտօն վարեց, իր վրայ ունենալով աղջկանց այդ Մայր-Վարժարանի Տնօրէն-Ուսուցչութիւնը: Գրեթէ տարիէ մը ի վեր կը վարէր միայն այս վերջին պաշտօնը, զոր շարունակեց մինչեւ իր մահուան օրը:

Մ. Ց. Աղապալեան ինքնուրոյն տիպար մըն էր. ճշմարիտ միութեան գիծ մը, ընդմէջ հին պատուելիին եւ արդի ուսուցչին, ինչպէս կ'ըսէ Հ. Զաւէն:

ՆՈՐԱՑԻ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Պ. ԼԱԶԻ ՀԱՄԱՐՏԱՍՈՒԹԻՒՆԸ

Բաւական ատենէ ի վեր Ֆրանսայի Երեսփոխանական Ժողովը այս ատիճան աղմկալից նիստ մը չէր ունեցած: Նստաշրջանի բացումն է և հարցասլնդումներու կատարեալ տեղատարափ մը ինքն է նախարարութեան գլխուն, արտաքին ու մանաւանդ ներքին քաղաքականութեան վրայ:

Գրեթէ բոլոր երեսփոխանները ներկայ են, ինչպէս նաև նախարարները, ու կը խօսակցին նրբանցքներուն մէջ, ոմանք իրենց արձակուրդը ինչպէս անցուցած ըլլալին պատմելով և ուրիշներ՝ որոնք ամբողջ պայքարով անցուցած օրերու պատմութիւնը կ'ընեն:

Նշանակելի պարագան հոն է որ ոչ ոք կը խօսի Տրէյֆիւսի խնդրին վրայ: Արդէն բոլոր Ֆրանսական թերթերը կատարեալ համրի լռութիւն մը կը պահեն խեղճ հարիւրապետին նկատմամբ, որուն ուր գտնուիլն ալ ենթադրութիւններով միայն ծանօթ է:

Նիստին ժամը կը հասնի վերջապէս, և ժողովին ատենապետ Պ. Տէշանէլ որ իր աթոռը դրաւած է արդէն, կը հնչեցնէ հաւաքման զանգակը:

Յետոյ, մինչդեռ երեսփոխանները իրենց տեղերը կը դրաւեն, կը կարդայ այն հրովարտակը՝ որ երեսփոխանները այս արտաքոյ կարգի նստաշրջանին կը հրաւիրէր:

Այդ միջոցին մրմունջ մը կը տարածուի սրահին մէջ:

Քանի մը երեսփոխաններ՝ որոնք մօտէն յարաբերութիւն ունին Պ. Տէռուլէդի հետ, լուր կը տարածեն թէ Հայրենասիրներու Դաշնակցութեան նախագահը նամակ մը ղրկած Պ. Տէշանէլի:

Հազիւ այս լուրը տարածուած, երեսփոխան Պ. Բօլէն Մէհի կը պոռայ բոլոր ուժովը.

—Կը խնդրեմ որ կարդացուի Պ. Տէռուլէդի նամակը:

Ուրիշներ կը ձայնակցէին իրեն և ոմանք կը պոռան կրցածնուն չափ ուժով.

—Կեցցէ՛ Տէռուլէդ:

Պ. Տէշանէլ՝ առանց այդ ցոյցերէն յուզուելու, և անոնց ականջ կախելու, կատարեալ հանդարտութեամբ ժողովին կը պարզէ օրակարգը:

Պ. Մեհի.—Նամակին ընթերցումը, նամակին ընթերցումը:

Պ. տը Քասանեաք.—Պէտք է անպատճառ կարդալ այդ նամակը:

Ձայն մը.—Վարնալուն համար է որ չի կարդար:

Ուրիշ մը.—Կազմակերպութիւնն է պատճառ:

Պ. Տէշանէլ նորէն ականջ չի կախեր ու կը սկսի կարդալ հարցասլնդումներու շարքը:

—Երկու մասի կը բաժնեմ դանոնք, կ'ըսէ մեւնոյն հանդարտութեամբ. առաջինը կառավարութեան գործերուն վրայ...

—Շատ մաքուր չէն, կը գոչէ ձայն մը:

Նախարարապետ Պ. Վալտէք Ռուսօ կը քննէ այդ հարցասլնդումներու ցուցակը և կը յայտարարէ թէ ինք տրամադիր է անմիջապէս անոնց պատասխանելու.

Այս յայտարարութիւնը հազիւ վերջացած, բեմ կ'ելլէ Պ. Տրնի Բօլէն, մինչդեռ Պ. տը Քասանեաք ահագին աղմուկ կը յարուցանէ Տէռուլէդի նամակին ընթերցումը պահանջելով ու Պ. Լազի ալ կը պոռչտայ, ըսելով՝ կարգ մը բաներ՝ որոնք տիրող ընդհանուր խառնաչփոթութեան մէջ բնաւ չեն հասկցուիր:

Պ. Տրնի Բօլէն վերջապէս կը յաջողի խօսքը լսելի ընել, ու կը քննադատէ Պ. Վալտէք Ռուսօն՝ առաջ կելով թէ նախարարութիւնը ինք չէ՝ որ կը վարէ, հապա երկրագործական նախարար Պ. Միլերանն (ընկերվարական):

—Նախարարութիւնը վարողը, կ'ըսէ, Պ. Վալտէք Ռուսօն չէ՝ որ կը յայտարարէր թէ Հանրապետութիւնը վտանգի մէջ չի գտնուիր, ոչ ալ զօրավար Կալիֆէն՝ (ազմուկներ) որ հանգուցեալ Պրօ զօրավարին դագաղին մօտ այնչափ գեղեցիկ խօսքեր արտասանեց. նախարարութիւնը վարողն է Պ. Միլերանն՝ որ Ֆրանսայի մէջ քրիստոնէական կրօնքը փճացնելու կ'աշխատի:

Պ. Քուրան.— Երէցները հաչուի չէ՞ք դներ:

Նախագահը ի կարգ կը կոչէ զայն, ատենագրութեան մէջ արձանագրուելու պայմանով:

Պ. Տրնի Բօլէն կրկին ձեռք կ'առնէ իր ճառը ու կը շարունակէ քննադատել Պ. Վալտէք-Ռուսոյի ընթացքը: Կը յանդիմանէ զայն՝ ըսելով թէ Հասարակուրդին յաղթելէ ետքը այսօր Հասարակուրդին կը դաշնակցի:

Ու կը վերջացնէ ըսելով.

—Պ. Պ. Վալտէք Ռուսօ, Կալիֆէ ու Լէյկս, կառավարութեան դռները բացին ընկերվարականներուն առջեւ: Մեր ու ընկերվարականներուն միջեւ հիշդ այն տարբերութիւնը կը գտնուի՝ որ պիտի նշմարուէր վեհանձն թշնամիներու և մատնիչներու միջեւ:

Աջակողմը կը ծափահարէ ու բեմ կ'ելլէ Պ. տը Կոռնէլիզոն խօսելու համար ճառ մը՝ որ ընդհանուրին ծաղրանքը կը շարժէ:

Ցաւ կը յայտնէ զօրավար Նէկրիէի պաշտօնակցութեան մասին, որ իբր թէ ուրախութիւն պատճառած է եղեր Ֆրանսայի թշնամիներուն:

Յետոյ կը յանդիմանէ Ժօռէսը՝ որ «Սրիկանե՛ր» պոռացած էր զօրավարներու երեսն ի վեր:

Պ. Վիվիանի.—Նոյնը ես ալ կը կրկնեմ բոլոր այն զօրավարներուն համար՝ որոնք կեղծ թուղթեր պատրաստեցին՝ անմեղի մը դատապարտութիւնը յաջողցնելու նպատակով:

Պ. տը Կռանմէզոն նորէն կը սկսի խօսիլ, բայց որովհետեւ ոչ ոք բան մը կը հասկնայ, ամէնքը մէկ կը սկսին յօրանջել:

Եւ այն ատեն վերջ կու տայ իր խօսքին, երբ ձախակողմը ամբողջ, հեգնական ծափահարութիւններու մէջ կը խեղդէ իր ձայնը:

Խօսք կ'առնէ Պ. Զէվաէս ու կառավարութեան կը հարցնէ թէ կրօնաւորներու խլրտումներուն դէմ ի՞նչ միջոցներ մտադիր է ձեռք առնել: Կը գանգատի որ միջակորեարը (bourgoisie) կը տրկարանայ և կղերականութիւնը այդ տրկարացումէն օգտուելով առաջ կը տանի իր շահատակութիւնները՝ որոնք օրէ օր աւելի անտանելի կը դառնան:

—Պէտք չէ որ, կ'ըսէ, կղերականներուն ձեռքը մնայ մեր տղոց կրթութիւնը:

Ձայներ.— Արդարութեան անունով:

Պ. Զէվաէս.— Այո՛: Պէտք չէ որ այդ մարդիկը ֆիզիքապէս ու բարոյապէս լլկեն, պղծեն մեր տղաքը:

Աջակողմը շատ ընական զգացումով մը կը բորբոքէ:

Պ. տը Քասանեաք.— Պ. Վալտէք Ռուսօ կղերականոցի մը մէջ առած է իր կրթութիւնը. առաջին անգամը չէ որ այս աղմուկը մեր ականջին կը հասնի:

Պ. Թօարի տ'Ասոն բեմ ելլելով բաներ մը կ'ըսէ ու կը սկսի ինք ինքզինքը ծափահարել, ահագին քրքիջներու տեղի տալով:

Պ. Զէվաէս.— (Շարունակելով) կաթոլիկ կղերը եկեղեցական թիարաններ հատատեց Ֆրանսայի ծոցին մէջ. թիարաններ՝ որոնք կը զերազանցեն պատժական թիարանները...

Պ. տ'Օլան կը բղաղէ իր նստած տեղէն:

Պ. Զէվաէս.— Կաթոլիկութիւնը կղերական տարր մը դարձուց բանակը:

Այս առթիւ կը յիշատակէ պատերազմական նախարարին կողմէ բանակին ուղղուած օրակարգ մը՝ որուն մէջ Հանրապետութեան անունը մոռցուած էր ու գրուած էր անանկ լեզուով մը՝ որ աւելի քարոզչէն մը կողմէ գրուած ըլլալ կը թուէր: Կը յիշատակէ նաև ոչ-հանրապետական զօրավարներու կարգ մը ճառերը՝ որոնք հանրապետական սկզբունքներու դէմ կը յարձակին յանուն կաթոլիկ կը-ղերին:

Պ. Բօլէն Մէհի աղմուկ կը յարուցանէ և ի կարգ կը կոչուի.

Պ. Զէվաէս կը շարունակէ.

—Ո՞վ մոռցած է այն քննադատելի արարքները՝ որոնցմէ ուզեցին դիւցազներ ընել՝ կարգ մը սպաներ որոնք կեղծ թուղթեր չենած էին:

Յետոյ, զինուորական արդի կազմակերպութիւնը պարակելով, կ'ըսէ թէ զօրանոցները անբարոյականութեան վարժարաններ դարձած են ու վերջացուցած պահուն կը պահանջէ որ վերցուին զինուորական ատեաններ՝ որոնք կղերական ատեաններ դարձած են ու հաւատաքննութեան օրերը կը յիշեցնեն:

Պ. Զէվաէս վար կ'իջնէ բեմէն և իրեն կը յաջորդէ հանրածանօթ Պ. Լազի՝ զոր ոստիկանապետ Պ. Լէրիի մարդիկը առջի իրիկունն իսկ արձակած էին:

Պ. Լազի կը սկսի պարակել Պ. Զէվաէսի ատենաբանութիւնը և անոր կարծիքներուն հակառակ խօսելէ ետքը ուղղակի պատերազմական նախարարին վրայ կը յարձակի, պատրուակ բռնելով կարգ մը զօրավարներու տեղափոխութիւնը եւ պաշտօնանկութիւնը:

—Ա՜հ, զօրավար աբ Կալիֆէ՛,—կը պոռայ՝ մինչդեռ այլ և այլ նստարաններու վրայէն խնդուքներ կը լսուին,—ես աւելի պիտի նախընտրէի որ զինուորական գեղեցիկ արարքներով հանէիք այն հէշակը՝ զոր այսօր կը հանէք կասկածելի քաղաքականութեան մը գործիք ըլլալով: Սպաներ տեղափոխուեցան առանց պատճառի. ուրիշներ պաշտօնանկ եղան. ասիկա չի կրնար յարատեւել:

Հակառակ ատենաբանին փափաքին, երեսփոխանները հանդարտ կը մնան:

Եւ սակայն, Պ. Լազի չի յուսահատիր, ու կարելին կ'ընէ՝ աղմուկ յարուցանելու համար: Կ'ամբաստանէ հանրապետականները՝ ըսելով թէ ամբողջ երկու տարի ցեխով թաթաւեցին զօրավարները:

Պ. Տեռանեկ.—Ձեմ հանդուրժեր որ ատանկ լեզու մը գործածէք, և ի կարգ կը կոչեմ զձեզ:

Պ. Լազի.—Ո՞վ է ըսող թէ զօրանոցը անբարոյականութեան վարժարան մըն է:

Բազմաթիւ ձայներ.— Պ. Տուիմոն ըսած է:

Պ. Լազի.—Հիմա խնդրին մէջ կը մտնեմ: Երեք սպաներ կան՝ որոնք անարդարօրէն պատժուեցան...

Ձայն մը.—Անշուշտ էսթերհազին...

Պ. Լազի խօսքը ընդհատելով կ'անցնի զօրավար Կալիֆէի գործերուն վրայ ու կը սկսի պախարակել զայն, մինչդեռ Պ. Բոռնօ կը պոռայ լատիներէն.

—Ե՛րթ յետս իմ, սատանայ:

Պ. Լազի կը հայհոյէ, ու երկրորդ անգամ ի կարգ կոչուի, այս անգամ ատե-

նագրութեան մէջ արձանագրուելու պայմանաւ։

Պ. Լազի։— (Առանց ատենապետին դիտողութեանց ականջ կախելու) քանի որ ամբողջ երկու տարի սպաները չարունակ նախատուեցան, իրաւունք ունին ըսելու թէ այս նախարարութիւնը անարժան նախարարութիւն մըն է։

Ատենապետը կը պահանջէ որ ետ առնէ այդ խօսքերը։

Պ. Լազի։—(Կրկին ուշադրութիւն չը դարձնելով) Արդէն անկարգապահութիւնը ինքնին պարտականութիւն մըն է։

Ատենապետը պարսաւանքի քուէ կ'առաջարկէ ու երեսփոխանները ձայնախնչ մեծամասնութեամբ մը իրենց քուէն կուտան՝ ընդդէմ Պ. Լազիի։

Պատերազմական Նախարար զօրավար Կալիֆէ բեմ կ'ելնէ շատ հանդարտ երեւոյթով մը ու կըսէ.

—Կը կարծէի որ այս բեմը պիտի ելլէի մի՛ միայն կառավարութեան շահերը պաշտպանելու համար, բայց կը ցաւիմ որ ինքզինքս պարտաւորուած կը զգամ խօսելու այն խօսքերուն դէմ՝ զորս Պ. Լազի արտասանեց։ Բանակը իրաւունք չունի, ձայն բարձրացնելու (որոնցնդոս ձայնառարութիւններ)։

Ցետոյ կ'ըսէ.

—Բոլոր իմ գործերս կատարած եմ կատարեալ խղճմտութեամբ. չեմ զղջար անոնցմէ ո՛չ մէկը գործած ըլլալուս։ եթէ երբեք պէտք ալ ըլլայ վերսկսելու, պիտի վերսկսիմ։ Սպաներու դէմ ձեռք առնուած միջոցները օրինաւորութեան սահմանին մէջ տեղի ունեցած են. թող պարոնը ձանձրոյթը չառնէ զանոնք գնահատելու։

Ձայն մը։— Իրաւունք չունի արդէն։

Զօր. Կալիֆէ։— Ես իրաւունք ունիմ ըսի. խնդիրը ատոր մէջն է։ Ասոր հետ մէկտեղ կ'ուզեմ քանի մը խօսք ըսել։ Զօրավար Ռոժէ լաւ կը խօսէր բայց շփոթանց կը խօսէր։ Զօրավար Հարթըմիտ սահմանագլուխը կը գտնուի։ Եթէ երբեք պատերազմելու հարկին տակ գըտնուինք, ամէն մարդ չնորհակալ պիտի ըլլայ այս տնօրինութեան համար։ Զօրավար Նէկրիէ՝ քանի որ պարտաւոր եմ անոր անունը տալու...

Ձայներ։—Կեցցէ՛ Նէկրիէ։

Զօր. Կալիֆէ։—(Շարունակելով) Գընդապետ մը ապաներու գումարման մը մէջ յայտարարեց թէ Ռէնի խնդրէն ետքը, զինուորական վերին ատեանը որոշած է գործել։ Իսկոյն հրաման տրուեցաւ որ չտարածուի այդ խօսքը։ Ցետոյ յանձնարարեցի մը գրելով այդ գնդապետին, բացատրութիւններ պահանջեցի։ Գնդապետը պատասխանեց թէ ինք զօրավար Նէկրիէի մէկ օրագիրը միայն կարդացած էր։ Զօրավարէն բացատրութիւն պահանջուած ըլլալով, յայտարարեց թէ իրեն բ'ինքն էր այդ խօսքին աղբիւրը։ Գիտէք արդէն թէ ժամանակին որչափ աղմուկ հանեց այդ միջադէպը։ Արդ, զօրավար Նէկրիէ ո՛չ թէ միայն իր իրաւունքին դուրս եկած էր ատով, հապա իր պարտականութենէն ալ։ Բանակի քննիչ մը ըլլալով, իր գործողութեան սահմանը գծուած էր արդէն։ Ինքը բնաւ իրաւունք չունէր ո՛ և է բան մը տնօրինելու։ Գալով զօրավար Զիւլէնտէնի, կառավարութիւնը հասկցաւ որ չէր կրնար զայն բարիզի մէջ պահել։ Կառավարութիւնը իրեն առաջարկեց Ալժէրիոյ զօրաբանակներէն մէկուն հրամանատարութիւնը. ինք մերժեց։ Գալով Ռէնի զինուորական ատեանին, կատարելապէս անկախ մնաց ան եւ եթէ երբեք իր իրաւունքներէն չէ օգտուած, պատճառը ո՛չ թէ կառավարութիւն է, հապա իր տկարութիւնը։

Պատերազմական նախարարը՝ կառավարութեան ընթացքը այսպէս արդարացնելէ ետքը, իր մասին տարածուած զրոյցի մը ակնարկելով յայտարարեց թէ ինք ո՛չ մէկ ատեն թիկնածուի մը իր օգնութիւնը խոստացած է։

Այս յայտարարութիւնը տեղի կու տայ ահագին աղմուկի մը՝ որու միջոցին բազմաթիւ երեսփոխաններ ի կարգ կը կոչուին։

Շատեր կը ծափահարեն և այդ ընդհանուր խառնաշփոթութեան մէջ Պ. տը Բասանեաք խօսք առնելով կ'ուզէ խօսիլ բանակին վրայ, յայտարարելով թէ գովելի աւելի պիտի պախարակէ զայն։

Ցաւ կը յայտնէ որ պատերազմական նախարարը չէ ուզած միջամտել Ռէնի դատավարութեանց և թող տուած է որ Տրէֆիւսի ներում չնորհուի։

—Այդ ներումը, կ'ըսէ, ազգին երեսին զարնուած ապտակ մըն է։

Պ. տը Բասանեաքի ատենախօսութեան մնացած մասը պարզապէս ծիծաղներու առիթ կու տայ։ Եւ յուսահատած այն անտարբերութենէն՝ որով իր խօսքերը ընդունուած էին, բեմէն վար կ'իջնէ մրմնջելով.

—Դուք էք որ բանակը լքեցիք։

Իրեն կը յաջորդէ ընկերվարական երեսփոխան Պ. Վիլիանի որ կը խօսի այն ոճրագործ հանրապետականներուն վրայ՝ որոնք Հանրապետութիւնը ընդդիմադիրներու ձեռքը խաղալիք մը դարձուցին։ Կը պախարակէ կարգ մը ցոյցեր, և յայտարարելէ ետքը թէ ինք ու իր բարեկամները հաւատարիմ պիտի մնան դահլիճին, կը պահանջէ որ պաշտօնական բլան բոլոր պարտադանց քաղաքապետները. կը զգուշի պատերազմական նախարարին ընթացքը և այս առթիւ կը թուէ կարգ մը բարենորոգումներ որոնց մեծագոյնս իրականացումը կը խնդրէ։

Պ. Վիլիանիի ճառը կ'ընդունուի որոտընդոստ ծափահարութիւններով։

Նիստը կը յետաձգուի յաջորդ օրուան։

* * *

Ահաւասիկ Պ. Տէռուլէտի այն նամակը՝ որ նիստին սկսած պահուն միջադէպին առիթ տուած էր։

«Պ. Նախագահ,

«Պատիւ ունիմ ձեզմէ խնդրելու որբընաւ չարտանէք այն ամէն առաջարկութիւնները՝ որոնք կրնան ըլլալ իմ առժամեայ ազատ արձակումս խնդրելու համար։ Ընդհակառակը, հիշդ Պ. Հանրի Մարթէի և ուրիշ երեսփոխաններու սէր որոնք իրենց անձնական հաճոյքին և կամ գործերուն բերմունքով չեն կրնար ներկայ գտնուիլ ժողովին նիստերուն, կ'օգտուիմ այն իրաւունքէն որ զմեզ կ'արտօնէ մեր քուէները ուրիշի միջոցաւ տալու. ապօրինաւորութիւն մը՝ որուն սակայն հակառակ եմ ես և որուն դէմ այնքան անգամներ ալ բողոքած եմ։

«Հետեւաբար, կ'արտօնեմ իմ Բոլէն Մէյռի պաշտօնակիցս՝ որ իմ տեղս և իմ անունովս քուէ տայ, մինչեւ այն օրը՝ ուր պիտի դատապարտուիմ, և հետեւաբար պիտի զրկուիմ իմ քաղաքական իրաւունքներէս։

«Պէտք կը տեսնեմ նաև աւելցնելու թէ պաշտօնաթերթին մէջ իմ անուանս առջեւ դրուած էր «կամովին բացակայ» պարբերութիւնը, ինչ որ ալ անիմաստ կը դառնայ։ Այսուհետեւ, կամաւ չէ որ կը բացակայիմ, այլ ակամայ։

«Համոզուած ըլլալով թէ չպիտի մերժէք իրաւունք մը՝ որ ուրիշ շատերու համար ճանչցուած է արդէն, կը խնդրեմ, Պ. Նախագահ որ ընդունիք, ևն։»

ԲՕԼ ՏԷՌՈՒԼԷՏ
Երեսփոխան Նառանոի

Աւելորդ է ըսել թէ այս նամակը գըրուած է բանտէն։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԱՐԱՒԱՌԻՆ ԱՓԻՐԿԷԻ ՄԷՋ

Ժուպէռ զօրավարին մահը։— Լոնտոնէն ուրբաթ օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը ո և է տեղեկութիւն չէ առած Ժուպէռ զօրավարին ըսպանուած ըլլալու լուրին վրայ։

—Լուրէնսօ-Մարքէզէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Ժուպէռ զօրավարը սպանուեր է ռումբի մը կոտորէն։

Տուրպանեն հինգշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրեն Ռիւթէրի թէ հետաղօտութիւն կատարելու համար ղրկուած զրահապատ կառախումբ մը յարձակում մը կրեր է Պոէրներուն կողմէ։ Այդ միջոցին կառախումբը ճամբէն ելեր և Անգլիացիներէն հարիւր հոգի սպանուեր են։

—Պոէրները քանդեր են Քոլէնզոյէն չորս հազար մղոն դէպ ի հարաւ գտնըւած երկաթուղիի գիծը։

Ընդհանուր կացութիւնը.— Լէտիսմիթէն, Մաֆիքինկէն ու Քիմպըրլիէն լուր չկայ։ Կ'երեւայ թէ Լէտիսմիթի պաշարումը շատ սեղմուած է, վասն զի անցեալ երկուշաբթիէն ի վեր ո և է պատգամաւոր չէ կրցած անցնիլ պաշարման գիծէն։ Նախորդ շաբթուն այսպէս չէր, որովհետեւ նիզակաւոր հեծելազօրքերու տեղակալ մը կրցած էր ձիով Իսթքուրթէն Լէտիսմիթ երթալ առաջնորդութեամբ Քեապիրիի մը և առանց տեսնուելու։ Օգնական զինուորները հետզհետէ Բարեյուսոյ Գլուխը կը հասնին։ Ընդհանուր հրամանատարը իր առաջին զօրաբաժինը Տուրպան կը ղրկէ, ուրկէ կարելի է հետեւիլ զինուորական շարժումներուն. բայց հարաւ-ափրիկեան Հանրապետութեանց սահմանագլուխը ուղեւորող զինուորներուն համար նոյնը կարելի չէ ընել, վասն զի Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը ո և է տեղեկութիւն չի հաղորդեր այդ կողմը կատարուած զինուորական համախմբումներուն վրայ։ Կ'ենթադրուի որ անգլիական զօրաբաժին մը այժմ կը համախմբուի Տէ-Ար-Ճոնքշընի և կամ Օռանժ-Ռիվըրի բանակեցին մէջ, յառաջիկայ շաբթու Քիմպըրլի երթալու նպատակով։ Այդ պարագային երկու կրակի մէջ պիտի մնան ադամանդներու քաղաքը պաշարող Պոէրները. ուստի կը կարծուի որ ատոնք ժամանակին այդ տեղը թողլով Օռանժ երթան։ Վերջապէս եթէ յայտնի կ'երեւայ որ Պոէրները պիտի չյաջողին Քիմպըրլիի առթիւ, նոյնը կարելի չէ ըսել Մաֆիքինկի համար։ Պատէն-Բաուէլ գնդապետին փոքրաթիւ խումբը իր բոլոր ոյժովը դէմ կը դնէ։ Այդ խումբը, մեծ մասամբ անվարժ զինուորներէ բաղկացած, անվհատ կը մաքառի թշնամիին դէմ, սակայն միշտ վտանգի մէջ է։ Հեռագրական տեղեկութիւններու նայելով, Պատէն Բաուէլ գընդապետին զինուորները թէեւ հզօր կամքի տէր են, սակայն փորձառու սպաներ չունին։ Քիմպըրլիէն Մաֆիքինկ տանող երկաթուղիի գիծը, 358 քիլոմէթր երկայնութեամբ, քանդուած է։ Հաւանական կ'երեւայ թէ Մաֆիքինկը պաշարող Պոէրները պիտի շարունակեն պաշարումը, նոյն իսկ անգլիական նոր զինուորներուն Քիմպըրլի հասնելէն ետքը։ Մենց որ Մաֆիքինկի գրաւումը ամենափոքր ազդեցութիւն մը պիտի չընէ զինուորական գործողութեանց ընթացքին վրայ։ Առջի շաբթուն լուր եկաւ թէ Ռոտէզիայի զինուորական հրամանատար Բրայմէր գնդապետը Թուլիէն ճամբայ ելեր է Պատէն Բաուէլ գնդապետին օգնելու համար, բայց մինչեւ հիմակ այդ մասին լուր մը չառնուեցաւ։ Սա միայն յայտնի է թէ այդ կողմէն դէպ ի հարաւ զրկուած արշաւախումբ մը Պոէրներուն ձեռքը ինկած է։

—Նաթալի կացութիւնը անփոփոխ կը մնայ։ Պոէրները զօրաւոր խումբ մը ունին Ուիլիի մէջեւ։ կ'ենթադրուի թէ ամէն միջոց ձեռք առած են Թուկէլայի կամուրջը օդը հանելու համար, սակայն այդ ծրագրին գործադրութիւնը արգելք մը պիտի չըլլայ անգլիական նոր զօրքերու անցքին, վասն զի Թուկէլա գետը դիւրին անցնելիք քանի մը տեղեր ունի և Անգլիացիները իրենց հետ շարժուն կամրջակներ կը տանին։

—Լոնտոնի մէջ մեծ տպաւորութիւն մը գործած է Մաթէուս երէցին յայտարարութիւնը՝ Նիքոլսըն Նէքի անձնատուութեան պարագաներուն վրայ։ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ այդ անձնատուութեան պատճառները երեւան պիտի հանուին զինուորական ատեանի մը առջեւ։

—Պաղեթոնները սկսած են շարժիլ և կը վախցուի որ մօտերս պատերազմին մասնակցին։ Անգլիական գործակատարը ամէն ջանք կ'ընէ թող չտալու համար որ Օռանժ արշաւին. բայց Պաղեթոնները կը պահանջեն այն երկիրները զորս Պոէրները ժամանակին առած են իրենց ձեռքէն։ Կարելի է որ, բաւական զօրք չգտնուելուն հետեւանքով, ըմբոստանան անգլիական իշխանութեանց դէմ և նետուին պատերազմի դաշտը։

—Զուլուները, տեղերուն չեն երեւար և ասոր պատճառը կայ։ Բնաւ զէնք չունին և ատոր համար պարտաւորուած են դէմ չդնել Պոէրներու արշաւանքին։ Պոէրները զգուշական միջոցներ ձեռք առած են Բորթուկալի գաղթավայրին կողմէ, վասն զի կը հաւատան թէ Անգլիա պայմանագրութիւն մը կնքած է Լիզպոնայի դահլիճին հետ՝ Տէլկոայի կողմէ յարձակում մը ընելու համար. ուստի Պոէրները պատրաստութիւն կը տեսնեն, որպէս զի Քոմաթիի կիրճին առջեւ կեցնեն Անգլիացիներուն յառաջացումը։

—Բարեյուսոյ գլուխին մէջ նաեւ մը գրաւեր են անթել հեռագրի գործիքներ՝ որոնք Տէլկոայի ձամբով Թրանսվալ պիտի ղրկուէին։

—Լէտիսմիթէն առնուած լուրերու նայելով, որոնք նոյեմ. 9ի (Ն. Տ.) հինգշաբթի օրուան թուականը կը կրեն, բուռն թնդանօթաձգութիւն մը սկսած է նոյն օրը։ Պոէրներու զօրախումբերը անգլիական դիրքերէն 1500 եարտա հեռուն կը գտնուին։

Կիեմոհի ճակատամարտը.— Ֆրանքֆորթի լրագիր մը Ժուպէռ զօրավարին բանակեցէն մասնաւոր հեռագիր մը ստացած է Կլէնքոէի ճակատամարտին վրայ։ Պոէրները, Լուքաս Մէյէր զօրավարին հրամանատարութեամբ, հոկտ. 20ին ունեցեր են տասը մեռեալ և 37 վիրաւոր. իսկ Անգլիացիները 39 մեռեալ ու 117 վիրաւոր. նաեւ հարիւր հիւսարներ գերի ինկած են։ Ճակատամարտը տեւեր է ութ ժամ։ Պոէրները 4000 հոգի էին և ունէին հրետանի մը։ Անգլիացիներն ալ նոյնչափ էին երկու հրետանիով։ Երբ Պոէրներու երկրորդ զօրախումբը, Էրազմուզ զօրավարին հրամանատարութեամբ առաջացեր է, Անգլիացիները Տընոտ քաշուեր են։

Ռոտեզիա.— Թուլիէն կը հեռագրեն թէ Պոէրները, Բոնտրիֆթ գտնուողներէն զատ, հեռացեր են Թրանսվալի հիւսիսային կողմէն։ Երկաթուղիի գիծը հարաւային կողմէն բաց է մինչեւ Կապըրոնէա, Մաֆիքինկէն հարիւր մղոն հեռուն։

Հեռագիրները — Ընդհանուր հեռագրաթելերու Ընկերութիւնը հետեւեալը հաղորդած է լրագիրներուն.

«Բարեյուսոյ Գլուխի թղթատարական վերատեսուչին մէկ յայտագրին վրայ, ընդհանուր հեռագրաթելերու Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ Բարեյուսոյ Գլուխի ճամբով ղրկուելիք և պետութիւններու վերաբերեալ ծածկագիր հեռագիրները վար պիտի դրուին, բաց է անոնցմէ որ կը փոխանակուին Բորթուկալի կառավարութեան և Լուրէնսօ-Մարքէզի կուսակալին միջեւ։»

Տուրպան.—Թայմզ երեքշաբթի թերթի մը թղթակցի հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Տուրպանէն.

«Թեռիպլը մարտանաւը այս առտու Սիմընսթաունէն հոս հասաւ և թնդանօթներ ցամաք կը հանէ Տուրպանի պաշտպանութեանը համար։ Նաւաստիները գիշեր ցորեկ անընդհատ աշխատեցան աւարտելու թնդանօթի սայլերու շինութիւնը՝ որոնք Սիմընսթաունի մէջ անկատար թողուած էին։ Թէ՛ թնդանօթները և թէ սայլերը հողի գոյն ներկուած են. ունին մասնաւոր հեռադիտակներ։ Անգլիական հարիւր ութսուն զինուորներ իրենց սպաներով ցամաք ելան։ Նշանակելի պարագայ մը կար թէ սպաները սուր չէին կրեր և ճիշդ զինուորներուն պէս հագուած էին։ Կը կարծուի թէ Տուրպան բնաւ վտանգի տակ չէ։»

Իսպհուրբեն կը հեռագրեն Թայմզի.

«Զրահապատ կառախումբ մը մօտեցաւ Քոլէնզոյէի, կէս մղոն հեռաւորութեամբ։ Տասը հոգինոց խումբ մը կառախումբէն դուրս ելաւ և գիւղ մը մտաւ, ուր բնակիները յայտարարեցին թէ Կրոպլէրս Հիլի մէջ բազմաթիւ Պոէրներ կան և թէ ասոնք քիչ առաջ Քոլէնզօ գալով մեծ քանակութեամբ պաշար առեր են։ Պոէրները հազար երեք հարիւր մէթր հեռուէն քանի մը հրացան պարպեցին անգլիական այդ փոքր խումբին վրայ, որ կառախումբ մտնելէ առաջ փոխադարձաբար պատասխանեց։ Կառախումբը անմիջապէս Իսթքուրթ դարձաւ։

Պոէրներու յատակագիծը.—Գերմանացի Շիլ գնդապետը որ Էլանտսլաթի ճակատամարտին մէջ գերի ինկած էր և հիմա Բարեյուսոյ Գլուխը կը գտնուի, յայտարարեր է թէ Պոէրներու յատակագիծն է զրաւել Քիմբէրմարիցպուրկը և յետոյ առաջարկել Թրանսվալի պայմանները։ «Հիմա, յարեր է գնդապետը, կրնամ այդ յատակագիծը յայտնել, վասն զի այլ եւս յաջողելու հնարաւորութիւն չունի։»

ԵՐԼԻԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնտոն, 18 Նոյեմ.— Իսթքուրթէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ երէկ առտու կանուխ բուռն հրացանաձգութիւն մը և պայթումներ իմացուեր են Լէտիսմիթէն։

—Լուրէնսօ-Մարքէզ հասնող դասալիք զինուոր մը պատմեր է թէ անգլիական զինուորները կ'ուզեն հեռանալ Լէտիսմիթէ։

Իսքհուրբ.— Պոէրները գրաւեցին Լենէրտսալը, Իսթքուրթէն հինգ մղոն դէպ ի արեւելք։

Բրէքորիա.— Անգլիական զինուորները երէկ Պոէրներու խումբի մը վրայ յարձակեցան Լէտիսմիթի հարաւային կողմը, բայց պարտաւորուեցան քաշուիլ քաղաքին մօտ գտնուած բլուրի մը վրայ։

Եոհանեսպուրկ. — 4,000 Պոէրներ ճամբայ ելան Լէտիսմիթի քաղաքէն դուրս գտնուած բլուրներէն, Իսթքուրթի մօտ գտնուած զինուորներու միանալու և արգիլելու համար ընդհանուր հրամանատար Պուլլը զօրավարին չարժումը։

Լոնտոն.— Լէտիսմիթի գիշեր ցորեկ կը ռմբակոծուի և Պոէրները շատ մօտէն պաշարած են զայն։

—Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը Քիմպըրլէն նոյեմ. 11 և Լէտիսմիթէն նոյեմ. 13 թուականով պաշտօնական հեռագիրներ ստացաւ ծանուցանող թէ այդ քաղաքներուն մէջ կացութիւնը գոհացուցիչ է։

—Իսթքուրթէն նոյեմ. 15 թուականով կը հեռագրեն թէ Պոէրները գրաւեր են վէնէն գլուղը Իսթքուրթէն 25 մղոն դէպ ի հիւսիսային արեւելք։ Հուայթ զօրավարը դուրս ելլելով, Պոէրներու թնդանօթաձիգները վաներ է իրենց գրաւած դիրքերէն։ Անգլիացիները կորուստ չեն ունեցեր։ Բաղաքին առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է։

—Ժուպէռ զօրավարին մեռած ըլլալու լուրը տակաւին պաշտօնապէս չհերքուեցաւ, բայց մինչեւ նոյեմ. 10 առնուած լուրերու նայելով զօրավարը թեթեւապէս հիւանդ է, սակայն վիճակը բարւոքած։

—Պոէրները նոյեմ. 11ին ամբողջ օրը ռմբակոծեր են Քիմպըրլին, 300է աւելի ռումբ արձակելով։ Վնասները կարեւոր չեն, մարդ մը մեռեր է։

Քէբքաուն.—Պոէրներու փոքր խումբ մը կը պտտի Ուէպի Կրիքլանտի մէջ եւ գրաւած է Պարքլի-Ուէսթը և Տուկլաբը՝ Քիմպըրլի մօտ։

Լա Հէ.—Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարը յայտարարեց Թրէրդարանին մէջ թէ հոլանտական կառավարութիւնը երբ առիթը ներկայանայ, հարկ եղածը պիտի ընէ՝ հարաւային Ափրիկէի մէջ պատերազմը վերջացնելու համար։ Նախարարը յայտարարեց թէ դահլիճը յարմար չի դատեր այն նպատակով եղած ու ըլլալիք ձեռնարկութիւնները հրապարակելու։

Լոնտոն.—Թէեւ լուր եկաւ թէ Հուայթ զօրավարը սկսած է բանակցիլ Լէտիսմիթի անձնատուութեանը համար, բայց այս լուրը տակաւին ո՛չ հերքուած է և ոչ ալ հաստատուած։ Քիմպըրլի ռմբակոծութիւնը մեծ ազդ կը հասցնէ աղամանդի հանքերու։

Բարիզ.—Սխալ է այն լուրը թէ Քիմպըրլի Պոէրներու ձեռքը անցած ըլլայ։

Լոնտոն.— Պոէրները Բարեյուսոյ Գըլուխին մէջ յարձակեցան Օթոքէֆրի ադամանդի հանքերուն վրայ, բայց ետ մղուեցան։

Լիզպոնա.— Բորթուկալ կ'ամրացնէ Լուրէնսօ-Մարքէզի սահմանագլուխը։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՐՈՆ.— Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարութիւնը կէս պաշտօնական զեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը բնաւ տեղեկութիւն չունի թէ Ռուսիոյ և Ճարոնի միջեւ թշնամութիւն առաջ բերելու չափ վէճ մը ծագած ըլլայ։ Միւս կողմէ Ուաշինկթընի ռուսական դեսպանատունն ալ նոյնիմաստ զեկոյց մը ըրած է, յայտարարելով թէ այդ առթիւ եւրոպական մամուլին մէջ հրատարակուած վրդովիչ լուրերը անհիմն են, և թէ հիմակուհիմա վախնալու բան մը չկայ որ երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութիւնները խզուին։

—Թայմզ Թոքիոյի իր թղթակցէն հետեւեալ հեռագիրը ստացած է.

«Ռուսիոյ և Ճարոնի յարաբերութիւնները խզուած ըլլալու լուրերը անհիմն են, որովհետեւ ո և է անհամաձայնութիւն մը չկայ երկու երկիրներուն միջեւ։ Իրաւ է որ վերջերս Մաքամբոյի շրջանը Ճարոնցիներու կողմէ երկիրներ գրաւուելու պարագան մինչեւ մէկ ատիճան յուզում մը առաջ բերաւ, սակայն այդ գրաւումը անհատներու կողմէ եղած է և ճարոնական կառավարութիւնը բնաւ չէ միջամտած։ Առ այժմ քաղաքական հորիզոնը ջինջ է և անամպ։»

ԶԻՆԱՍԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Պէրլինէն հետեւեալը կը հեռագրեն Թայմզի, չորեքշաբթի օրուան թուականով.

«Ինքինէն պաշտօնական հեռագիր մը զանազան տեղեկութիւններ կու տայ կացութեանը վրայ Շան-Թունկի՝ որ գերմանական ազդեցութեան չրջանակին մէջ կը գտնուի։ Զինական երկու գաղտնի ընկերութիւններ կը կողոպտեն բնիկներու և Եւրոպացիներու տուները։ Բէյքինի գերմանական դեսպանը ստիպողական դիտողութիւններ ըրաւ Զինու արտաքին գործոց Խորհուրդին։ Ասոր վրայ չինական կառավարութիւնը հրամայեց տեղական կառավարութեան որ այդ ընկերութեան պատկանողները ձերբակալուին ու բանտարկուին։ Ատկէ զատ Շան-Թունկի կառավարիչը խոստացած է հատուցանել մխիթարներու կրած վնասները։ Այդ հատուցմանց մէկ մասը վճարուած է։»

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆԱԻԱՏՈՐՄ.— Աթէնքի լրագիրները կ'իմանան թէ Միջերկրականի ռուսական նաւաբաժնին հրամանատարը ծանուցեր է Ճուսաստանի ծովային նախարարին թէ տասերկու մարտանաւէ բաղկացած նաւաբաժին մը մօտերս Պիրէոն պիտի հասնի։

ՓԻԼԻՊՊԵՆՆԵՐ.—Մանիլայէն երեքշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ նոյն առտուն թշնամութիւնները վերսկսեր են նոր սաստկութեամբ մը։ Առտուն կանուխ Հուիթը զօրավարը յարձակեր է Սալինտօ քաղաքին վրայ՝ հետեւակներու կիսաբաժինով մը և երկու հրետանիով։ Սալինտօ լաւ ամրացած էր և Փիլիպպէնց բնիկները զօրաւոր ընդդիմութիւն մը ըրեր են։ Ճակատամարտը տեւեր է չորս ժամ, երկու կողմէն սաստիկ կրակ տեղացնելով։ Քիչ ետքը ամերիկեան զինուորները տիրեր են քաղաքին մասը գտնուող ամրոցներուն։ ասոր վրայ Փիլիպպէնց բնիկները նահանջեր են։ Ամերիկացիները ունեցեր են եօթը մեռեալ և տասնրեւեր վիրաւոր։ Բնիկներուն կորուստը թէեւ յայտնի չէ, սակայն վախնունէ աւելի դիակներ գտնուեր են պատնէշներու մէջէն։ Այս ճակատամարտը մինչեւ հիմա կատարուածներուն ամէնէն արիւնալին եղաւ, բայց Սալինտոյի գրաւումը կարեւորութեան տեսակէտով չի բաղդատուիր Թարլաքի գրաւումին հետ, վասն զի այս վերջինը բնիկներուն մայրաքաղաքը եղած էր։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Տիպա հետեւեալ հեռագիրը ստացեր է Լոնտոնի իր թղթակցէն.

«Վիլհէլմ կայսրը բացորոշապէս յայտարարեց թէ չուզէր Անգլիոյ ծրագիրներուն ի նպաստ ծառայել, և ոչ ալ ցոյց մը ընել անոնց դէմ՝ որոնք օտար երկիրներու մէջ բոլորովին համակարծիք չեն Անգլիոյ քաղաքականութեան Ափրիկէի մէջ։ Վիլհէլմ Բ. ո՛չ Օքսֆորտ պիտի երթայ և ոչ Լոնտոն, ուր Լորտ Բաղաքապետը սեղան մը պիտի տայ։ Վիլհէլմ Կայսրը պիտի չընդունի Բոլշամութի քաղաքապետին մատուցանելիք ուղերձը, այդ զինուորական նաւահանգիստին արհեստաստեղծութեանց և բնակիչներուն անուանով։ Անկարելի պիտի ըլլայ աւելի բացորոշապէս ցոյց տալ այդ այցելութեան մտերմական ու ընտանեկան հանգամանքը։ Այս պատճառաւ Անգլիոյ ծայրագոյն ազգասէրները շատ սրտամած են։ Պէտք չէ, սակայն, չափազանցել Գերմանիոյ կայսեր արդի ընթացքին իրական կարեւորութիւնը։ Եթէ Գերմանիոյ տէրութեան մերձեցումը Մեծին Բրիտանիոյ՝ սահմանափակ է, եթէ անոր չափը բացարձակապէս որոշուած է եւ ընդհանուր քաղաքականութեան մը ծրագիրը չի նկատուիր, գերման քաղաքականութեան նոր ուղղութիւն մը տալու աստիճան, սակայն մեծ կշիռ մըն ալ ունի։ Արդարեւ այս մերձեցումը մէկ կողմէ պէտք է նկատել թէ Անգլիոյ կ'երաշխաւորէ գործելու ազատութիւն մը հարաւային Ափրիկէի մէջ, — թէ՛ հիմա և թէ ապագային, — և միւս կողմէ, նոյն իսկ Գերմանիան ալ մասնակից ընելով ընդարձակման այն ծրագիրներուն զորս Անգլիա գործադրելու վրայ է հարաւային Ափրիկէի մէջ։ Ասիկա խիստ մեծ արդիւնք մըն է երկու կողմերուն համար և որ, ինչպէս ըսաւ Լորտ Սոլզպէրի, չահաւոր է թէ՛ մէկուն և թէ՛ միւսին։»

ԵՐԼԻԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Քիվ, 18 Նոյեմ.— Գերմանիոյ Կայսրը, նոր զինուորներու երդման առթիւ, ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ Սամոա Գերմանիոյ կը վերաբերի և այնպէս պիտի մնայ որչափ տեւէ գերման պետութիւնը։

—Վիլհէլմ Կայսրը ու կայսրուհին իրենց երկու զաւակներուն հետ Անգլիա ուղեւորեցան Հոհենոլլրն զրօսանաւով։

Դաւիրլ.— Լորտ Քիչնէր Խարտում հասաւ և հեռագրեց թէ կացութիւնը անփոփոխ է։ Սուտանի ցեղապետը տակաւին Էլ-Տուէմի արեւմտեան կողմը կը գտնուի։

Բեռերմպուրկ.— Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Մուրաւիէվ կոմսը հոս հասաւ։

Թրիէսթէ.— Ժանտախտի ճարակման վտանգը բոլորովին անհետացած ըլլալով, պաշտօնական ցուցակ պիտի չհրատարակուի։

Վիէննա.— Երեսփ. Ժողովը որոշեց ջնջել լրագիրներու դրոշմաթուղթը։

Բարիզ.— Գերագոյն Ատեանի այս օրուան նիստին մէջ Պ. Տէռուլէտ հարցաքննուելով երկար ճառի մը մէջ պարզեց իր քաղաքական գաղափարները, ըսելով որ կը սիրէ Հանրապետութիւնը։ Պ. Տէռուլէտ քննադատեց խորհրդարանական վարչութիւնը և նախագահ Պ. Լուբէն։ Նախագահ Պ. Ֆալիէռ հրաւիրեց Պ. Տէռուլէտը որ ըսածները եւս առնէ. Պ. Տէռուլէտ մերժեց։ Ասոր վրայ, Ատեանը ընդհանուր դատախազին պահանջումով և 38ի դէմ 188 քուէով Պ. Տէռուլէտը դատապարտեց երեք ամսուան բանտարկութեան։ Միւս ամբաստանեալները բողոքեցին, բայց նախագահին հրամանով ամէնքն ալ նորէն բանտարուեցան։ Ատեանը փակուելով, նիստը յետաձգուեցաւ երկուշաբթի օրուան (այսօր)։ Փակուելու միջոցին երկու խմբագիրներ՝ Պ. Պ. Մոնթէյլ ու Բէյռոն բանակոչ մը ունենալով ժողովասրահին նրբանցքներուն մէջ, մեծամարտ որոշեցին։ Նոյն օրը հարցաքննուեցաւ նաեւ Պառոն տը Վօ որ յայտարարեց թէ իրենց վերագրուած զանազան տարբերութիւններ մէջ իր նպատակը եղած է Հանրապետութեան անկումը։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵԱՆ

ՃԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՈՃՐԱԳՈՐԾ ՄՈՒՍՔՍՏԱՅԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Դ. ՆԻՍ

Եղեռնադատ Ատեանը շաբաթ օրը Դ. անգամ զբաղեցաւ Ճավիտ պէյի սպանութեան գործին համար ամբաստանուած Հաճի պին Մուսթաֆայի դատով։ Ատեանը բացուելուն, նախագահը յայտարարեց թէ անցեալ դատավարութիւնը յետաձգուած էր՝ նոր քննութիւններ կատարելու և վկաներ լսելու համար. ուստի այս անգամ չորս վկաներու կոչնագիր ղրկուած է որոնց յայտարարութիւնները պիտի լսուին։ Նաև սպաննութեան գործիքին (ռէվոլվէր) նկատմամբ քննութիւններ կատարուած են որոնց տեղեկագիրները պիտի կարդացուին։ Նախագահին հրամանով ներս բերուեցաւ վկայ Ահմէտ Թէվֆիք էֆ., 30 տարեկան, նախկին նախպ էզինէի։ Վկան յայտարարելով որ ամբաստանեալը կը ճանչնայ, ոճրագործութեան օրէն իվեր, օրինական երդումը կատարեց և սապէս խօսեցաւ.

«Տիկվէր պէյի հետ կամուրջէն կ'անցնէինք, երբ Ճավիտ պէյ կառքէն ելաւ և սանդուղէն իջնելու միջոցին զէնք պարպուեցաւ։ Նայեցայ և տեսայ թէ զէնքը պարպողը այս մարդն է (ամբաստանեալը ցոյց տալով)։ Ճավիտ պէյ գետին ինկաւ։ Երեք կոզի ամբաստանեալը բռնել ուզեցին։ Ատոնց մէկը Էրզրումցի Իպրահիմն էր։ Տիկվէր պէյ և ուրիշ մը բռնեցին Հաճին. ոստիկան մը ռէվոլվէրը առաւ, սակայն չկրցաց հշդել թէ հրազէնը ամբաստանեալին ձեռքէն առնուեցաւ թէ գետինը ձգեց ու գետնէն առ

լալը լսած է, և օրինական երդումը կատարելով սալէտ շարունակեց.

«Երբեք անգամ հրազէնի ձայն առի. խանութին ետեւի պատուհանէն նայեցայ և տեսայ թէ կամուրջին վրայ ամէն մարդ կը վազէ։ Ցետոյ կամուրջին ստակ գանձելու տեղը Նուսուհի պէյը տեսայ ձեռքը ատրճանակով. հրազէնը՝ պարպուած վիջոցին չտեսայ ինչպէս նաև գետինը ինկած ըլլալը։»

Ուրիշ վկայ մը ,Մէհմէտ պէյ ,եկած չըլլալով, նախագահը հրամայեց կարդալ ռէվոլվէրի մասին կատարուած քննութեանց տեղեկագիրը, յայտարարելով որ մինչեւ այն ատեն կարելի է այդ վկան ալ ներկայանայ։ Կարդացուեցան թէ՝ այդ տեղեկագիրը և թէ ոստիկանութեան մէկ պաշտօնագիրը։ Ռէվոլվէրը ու փամփուշտները Պոլսոյ ու Ղալաթիոյ բոլոր զինավաճառներուն ցոյց տրուած էին, հակկցուելու համար թէ ի՛նչ տնսակ մարդ մը գընած էր զանոնք։ Պոլսոյ խանութպաններէն շատերը պատասխաներ են թէ այդ ռէվոլվէրը Գարատաղի տեսակին կեղծն է. թէ հոս անոր նմանը թէեւ կրնայ գտնուիլ, սակայն զինավաճառները սովորութիւն մը ունին, այն է թէ հրազէնին պահարանին մէջ վաճառատան թիւը կը նշանակեն։ Այդ ռէվոլվէր նոյն թիւը չունի. ուստի կարելի չէ հաստատել թէ ո՛ւրկէ ծախու առնուած է։ Ղալաթիոյ զինավաճառները ըսեր են թէ այդ ռէվոլվէրը բուն իսկ Գարատաղի տեսակ է և շինուած Ամստրիայ մէջ. թէ Պոլսոյ խանութներուն մէջ հիմա անոր նմանը չկայ. թէ այդ ռէվոլվէրը հին է, որովհետեւ երբ նոր ըլլայ երկաթը փայլուն չըլլար, մինչդեռ ատիկայ քանի անգամ փայլեցուցուած է։ Նաեւ թէ պըտուտակներուն անկանոնութենէն և ուրիշ պարագաներէ կ'երեւայ որ քանի մը անգամ քակուած ու սրբուած և շատ ալ գործածուած է։ Փամփուշտին համար ալ ըսուած է որ կարելի է անոր նմանները հոս գտնել, վասն զի օտար երկիրներէն պարապ խողովակ բերուելով հոս կը լեցուի տեղական վառօդով, սակայն այդ փամփուշտին վառօդը աւստրիական է. Նաեւ թէ խողովակին ներքին մասը ժանգոտած ու փտուած ըլլալը եթէ նկատողութեան առնուի, կը հաստատուի թէ հինէն առնուած է։ Այդ ռէվոլվէրին նման ուրիշներ գտնուած են զինավաճառներու քով, սակայն կեղծ են և մինչեւ հինգ մէջիտիյէ կ'արժեն, մինչդեռ այդ ռէվոլվէրը երկուքուկէս ոսկի կ'արժէ. այդ պատճառով Կ. Պոլսոյ մէջ բուն իսկ Գարատաղի տեսակ ռէվոլվէրները յարգ չունին և չեն բերուիր։ Վերջապէս տեղեկագիրը կը յարէ թէ այդ ռէվոլվէրը Պոլսէն գնուած ըլլալու ապացոյց մը չկայ. հետեւաբար Կ. Պոլսէն դուրս տեղէ մը գընուած է։ Ատկէ վերջը նախագահը հրամայեց կարդալ Պէյէսթէէնի զինավաճառներուն մօտ կատարուած քննութեան տեղեկագիրը, բայց թուղթերուն մէջ չգտնուելով, այդ քննութիւնը կատարող ոստիկան Շէյմսի էֆ.ի բերանացի յայտարարութիւնը լսուեցաւ։ Շէյմսի էֆ. ըսաւ թէ ռէվոլվէրը ցոյց տուած էր Պէյէսթէնի զինավաճառներուն որոնք ըսած էին թէ այդ տեսակ զէնք մը երկու-երեք տարի առաջ կ. Պոլսոյ մէջ կը գտնուէր, բայց հիմա չկայ. արժէքը երկուքուկէս ոսկի է և չորս հինգ ամիսէ ի վեր այդ տեսակ զէնք մը ծախուած չէ։

Նախագահը ըսաւ ամբաստանեալին. «Դուն արնավուտներ ես. այդ տեսակ ռէվոլվէրներ արնավուտներուն քով կը գտնուին եղեր. հոս ուրիշ արնավուտ մը բռնուած չէ. հիշդը ըսէ։» Ամբաստանեալը պատասխանեց թէ այդ ռէվոլվէրին նմանը ամէն տեղ կը գտնուի, գործարանը հարկաւ մէկ հատ չէ շինած. թէ Սէլանիկի մէջ և ուրիշ տեղեր վրան խուզարկուելով, միայն ծխախոտ գտած էին և թէ ռէվոլվէրը իրենը չէ։ Նախագահը ըսաւ ամբաստանեալին որ թէկուզ յայտնած էր թէ օթէլին հաշիւը շաբաթը անգամ մը կը տեսնէ, սակայն դատարանը ստուգած է որ զանազան ժամանակներ հաշիւ տեսած է և ոչ թէ կանոնաւոր կերպով շաբաթը մէկ անգամ։ Ամբաստանեալը պատասխանեց թէ պարտքը չչատնալու համար շաբաթը մէկ և կամ տասը օրը անգամ մը հաշիւ կը տեսնէր։ Նախագահը հարցուց թէ ի՛նչու համար ուրբաթ և կամ դադարի ուրիշ օրեր վճարում չէր ընէր. ի՞նչ էր պատճառը։ Հաճի պատասխանեց թէ այդ կէտին ինք մասնաւոր կարեւորութիւն մը չէր տար և թէ երբ որ միտքը իյնար, ստակ կը վճարէր։ Նախագահը պնդեց թէ դադարի օրերուն վճարում չընելը մասնաւոր պատճառ մը ունի։ Ամբաստանեալը պատասխանեց թէ արդէն ինք օրերուն թուրքերէն անունը չի գիտեր։ Նախագահը ըսաւ թէ արնավուտ լեզուին մէջ հարկաւ օրերը չեն փոխուիր։ Ամբաստանեալը յարեց թէ առանց օր հաշիւ ընելու ստակ կը վճարէր երբ միտքը իյնար։

Նախագահը կանչել տուաւ վկայ Մէհմէտ պէյը որ եկած չէր։ Ուստի դատարանը հինգ օրուան յետաձգեցաւ թէ՝ այդ վկան լսելու և թէ ճշմարտութիւնը երեւան հանելու մասին քննութիւնները շարունակելու համար։

ԽՈՒԼԵՐԻՒՆ.—Հարուստ կին մը որուն խլութիւնը և ականջներուն ցաւերը բժշկուած էր Նիքօլսըն հաստատութեան արհեստական թիմբաններովը, այդ հաստատութեան նուիրած է 25,000 ֆր. որպէս զի այն բոլոր խուլերը որոնք միջոց չունին յիշեալ թիմբաններէն գնելու, կարենան ձրիաբար ստանալ։ Դիմել այդ հաստատութեան (Institut) հասցէին՝ Longcott, Gunessby, London W.

Գնորդին շուրջը

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԷ.—Իւլայի երրորդ աստիճան տրուեցաւ Պրուսայի նահանգին արձանագրութեանց դիւանին տեսուչ Հաճի Ալի Սամի պէյի։

—Էվգաֆի վարչական Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Գաթէֆմուտիի էվգաֆի հաշուակալ Ալի Ռիզա էֆ.։

—Զաթալճայի Նախկի անուանուեցաւ Ատաբազարի նախկին Նախկի Հասան Հիւսնի էֆ.։ Մէրսին գաւառին նախկի անուանուեցաւ Քէսքինէրի նախորդ նախկի Սիւլէյման Ֆայիզ էֆ.։ Երզրումի Գուրչայ գաւառակին նախկի անուանուեցաւ Զէյթունի նախորդ նախկի Սիւլէյման Սապրի էֆ.։ Պրուսայի նահանգին Միւդանիա գաւառակին նախկի անուանուեցաւ Բասէնի նախորդ նախկի Օսման Նուրի էֆ.։ Տիարպէքիրի նահանգին Լէճ գաւառակին նախկի անուանուեցաւ Մէհմէտ Սալահէտտին էֆ։ Պիթլիսի նահանգին Սասուն գաւառակին նախկի անուանուեցաւ Ալի Ռիզա էֆ.։ Նոյն նահանգին Ախլաթ գաւառակին նախկի անուանուեցաւ Թիմար գիւղախուզերին նախորդ նախկի Մուսթաֆա Սալիմ էֆ.։

—Ուրֆայի նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Մուշի նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի նախորդ օգնական Շէրիֆի էֆ.։ Դայսէրիի առեւտրական դատարանին նախագահ անուանուեցաւ Սէրէզլի առեւտրական դատարանին նախագահ Բրոտրոմոս էֆ.։

—Երրորդ կարգի Մէհիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Թիվֆենկիսանէի գործաւորներու պետ դնդապետ Ճոն Սթոնիսըն պէյի և Օսմ. Պանքային Ատալիոյ ճիւղին տնօրէն Գ. Մէռքիւռի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Օսմ. Պանքայի Պէյրութի ճիւղին տնօրէն Գ. Ռաֆայէլ Կորայի։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ.—Վեհ. Սուլթանը ուրբաթ օրուան ունկնդրութեան պահուն Իմթիազ պատուանշանի ոսկի և արծաթի չքաղրամիները շնորհեց Ռումանիոյ նախորդ դեսպան Գ. Ճուվարայի։ Շաբաթ օրը Գ. Ճուվարա Բ. Դուռը երթալով հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց արտաքին գործոց նախարարին։ Գ. Ճուվարա շաբաթ օրը պիտի մեկնի մայրաքաղաքէն։ Գ. Ճուվարա նախընթաց օր այցելութիւն տուաւ Յունաց Ս. Պատրիարքին։

ՍԵՐԳԻՈՅ դեսպանը շաբաթ օրը կայսրական երթալով տեսակցեցաւ առաջին քարտուղար Թահսին պէյի հետ։

—Գ. Նովաքովիչ շաբաթ առտու տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յունաց Ս. Պատրիարքին հետ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ֆրանսական նաւաբեկիչը՝ Միուռնիէ դեր-Ծովակալին հրամանատարութեամբ՝ երէկ Սուրիոյ ծովեզերքէն ճամբայ ելեր է դէպի Իզմիր ուր պիտի հանի հիդրաբերի։ Դեր-Ծովակալը Իզմիրէն Բոզմաս պահականաւով մայրաքաղաքս պիտի գայ քանի մը սպաներով։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանին կինը՝ Տիկին Քոնսթան Լամարտէն Բարիզ կաեր է բաւական առողջացած։ Ինչպէս կը յիշուի, Թարապիոյ դեսպանատան սանդուղքէն իյնալով ոտքը վնասուած էր։ Դեսպան Գ. Քոնսթան նոյեմբերի վերջերը Բարիզ պիտի երթայ։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ դեսպանատան առաջին թարգման Գ. Բոկաչէր շաբաթ օրը Վիէննա ուղեւորեցաւ արձակուրդով։

ԾԽԱԼՈՏԻ Ռէժիին հոկտ.ի հասոյթը եղաւ 168,000 օսմ. ոսկի։

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Բիզա փաշա բոլորովին ապաքինած ըլլալով, շաբաթ օրը իր պաշտօնատեղին գնաց և երէկ ալ ներկայ գտնուեցաւ նախարարաց Խորհուրդին։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ.—Հանրային Պարտքի վարչութեան կողմէ կայս. կառավարութեան փոխ տրուելիք կարիւր հազար ոսկիին 55,000ը պիտի յատկանայ երկաթուղիներուն։

ԿԱՊԵՐՏԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍ. — Առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը որոշեց կապերտի ցոյցահանդէս մը կազմակերպել Կ. Պոլսոյ մէջ։

ԻԶՄԻՏԻ նաւարանին մէջ շինուած երկու շոգենաւ, որոնք թղթատարական ու զինուորական փոխադրութեանց պիտի ծառայեն, մօտերս ծովը պիտի իջուցուին։

ՀՈՏԷՑՏԱՑԻ մաքսատան հասոյթը, կայս. Իրատէէ մը համաձայն, Հիճազի նահանգին յատկացուեցաւ։

ԲՈԼԵՐՍ.—Ուրբաթ և շաբաթ օրերը Պասրայի մէջ քոլերայէ դէպք ու մահ չէ պատահեր։

ԱՅՏՐՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ. — Այտրնի նահանգին մէջ երկրաշարժի ցնցումները տակաւին կը շարունակեն։ Դոնչէլիի մէջ շաբաթ օրուան գիշեր քանի մը անգամ ցընցումներ զգացուեր են, որոնց չորսը բաւական զօրաւոր։ Ժողովուրդը պարտաւորուեր է գիշերը բացօթեայ անցընել։

—Իզմիրի մէջ Գ. Ուիթոլ հագուստներ նուիրեր է Սէրայքէօյի արկածեալներուն։ Իզմիրի գերմանական հիւպատոսարանի առաջին քարտուղարին կինը՝ Տիկին Ժօրժի ալ 67 կոտոր հագուստ նուիրեր է արկածեալներուն։ Անցեալ շաբաթ Իզմիրէն 350,000 զրուշ զրկուած է երկրաշարժէն արկածեալ վայրերը, բնակարանները վերաշինելու և նորոգելու համար։

ԹՈՓԽԱՆԻի գործարաններուն մէջ պղղպատէ քառասուն թնդանօթ շինուած են, իւրաքանչիւրը 7 ուկէս հազարերորդամեթր տրամագիծով։ Ասոնք Զաթալճա պիտի զրկուին փորձուելու համար։

ԷՐԼԻԵԼԻի ՀԱՆՔԱՅՈՒԽԵՐԸ.—Իգտամ, ծանուցանելով որ Օռոզտի Պաք վճռատուները Էրէյլի հանքածուխերը կ'ուզէ մեծավաճառի վերածել, աննպաստ կերպով կը խօսի այդ մասին։

ՎԱՌԵԼԱՓԱՑՏ. — Իզմիրի կառավարիչը, առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան պատասխանելով, յայտարարեր է թէ Անատոլուի երթուղիի գիծին երկու կողմը մեծաքանակ վառելափայտ կայ, բայց փոխադրութեան գինը զեղչել հարկ է, զանոնք կ. Պոլիս զրկելու համար։

ՎԱՌՕՏ. — Թնդանօթարանի վերատեսչութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, հրահանգ զրկուեցաւ ամէն կողմ թէ Թոփխանէի արտադրութիւններէն որսորդներու, ուղեւորներու և այլն վաճառուած վառօդներուն համար պէտք է մեռնհայտ պաշտօնեաները առնպատճառ ծանուցագիր մը տան։

ՊԷՐՈՒԻԹի նամակատան մէջ, կ'ըսէ Իգտամ, կարեւոր զեղծում մը գործուած է։ Տնօրէնը Հիլմի էֆ.ն նոյն պաշտօնով Իզմիր գտնուած ատեն ալ 15,000 զրշ. իւրացուցած էր։ Հիմակ ալ Պէյրութի մէջ 50 հազար զրուշի բաց մը ունեցած է։ Հիլմի էֆ. առժամաբար պաշտօնէ դադրեցուցուելով քննութեան ենթարկուած է։ Հիլմի էֆ. Նամակագրշի պաշտօնային կը վերագրէ եղեր այդ զեղծումը։

ԲԵՐԱ ԲԻԼԷՍԻ մէջ շաբաթ իրիկուն թէյի սեղան մը տրուեցաւ որուն ներկայ գտնուեցան Ֆրանսայի, Սպանիոյ և Ռումանիոյ դեսպանները։

ՏԻԱՐԲԷՔԻՐի մէջ կառուցուած Սէնայի վարժարանին շինութիւնը աւարտելու վրայ է։

ՆՈՐ ԼՐԱԳԻՐ.—Տղոց յատուկ Համիտիէ հիւանդանոցին բժշկական մարմինը կայս. Իրատէով արտօնուեցաւ Թրպէ Բիսալիեի անուն պարբերական հանդէս մը հրատարակել։ Առաջին թիւը լոյս պիտի տեսնէ Վեհ. Սուլթանի ծննդեան տարեդարձին օրը։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԲՆՆԻՉ.—Իզմիտի, Զաթալճայի ու Պիզայի գաւառներուն ելմտական քննիչ կարգուեցաւ Տրապիզոնի նահանգին նախորդ տէֆթէրտար Լէսլիպ էֆ.։

ՈՒՐՖԱՅԻ գաւառին թղթակցութեանց տեսուչ կարգուեցաւ Արզընիի հաշուակալ Իսմէր Ֆէհմի էֆ.։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ Հրեաներու դէմ կազմուած ակումբներուն թիւը հետզհետէ կը շատնայ։

ԱԴՐ. ՊՈԼՍՈՅ զինուորական հիւանդանոցին բժիշկ դեր-հաղարպետ Տոքթ. Վահան էֆ. Հիւնքեարպէյլէնտան որ 5-6 ամիսէ ի վեր առժամեայ պաշտօնով Բիւթահեա կը գտնուէր, ուրկէ մայրաքաղաքս եկած էր նախորդ շաբթուն, շաբաթ իրիկուան կառախումբով իր պաշտօնատեղին՝ Ադրիանուպոլիս ուղեւորեցաւ։

ՀՐԹԵՀ.— Երէկ ժամ 8ին Գատրգիւղի Իսրահիմ աղա թաղին մէջ Թոփալ Մուսթաֆայի տունէն հրդեհ ծագելով ամբողջ չէնքը այրեցաւ։

—Երէկ Գումգարուի կողմը, Ֆըչըճի փողոցին մէջ Գոսթի անուն մարդու մը վարձքով բնակած տունէն հրդեհ ծագեցաւ, բայց շուտով առաջքը առնուեցաւ,

—Ղալաթիոյ Օգճը Մուսա թաղը աբարդմանի մը սենեակէն երէկ հրդեհ ծագեցաւ, բայց անմիջապէս կարելի եղաւ մարել։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց այդ սենեակին վարձակալը՝ Հանէթի անուն Հրեայ մը, վասն զի կարասիները 125 ոսկիի ապահովագրուած էին, մինչդեռ հազիւ 25 ոսկի արժէքով կարասի կար։

ԲԵՐԱՅԻ Ֆէլրիտիյէ փողոցին մէջ, Յակոբ Յովհաննէսեան անուն հայ մը, որ առաջ փաստաբանի գրագիր էր, և հիմակ անգործ, երէկ տանը երկրորդ յարկէն փողոց իյնալով վիրաւորուեցաւ։ Բժիշկները հաստատեցին թէ ենթակայ եղած հիւանդութեանը արդիւնքն է։

ՏՈՒՐԹ. Ն. ՏԱՂԱՅԱՐԵԱՆ

Տեղափոխած է իր բնակարանը Բերա Իսմամ Փողոց թիւ 5։ Հիւանդ կ'ընդունի Բշ. Դշ. և Ուրբ. օրերը կէս օրէն վերջ եւ կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր։

484 1—10

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Գ. ԷՏՈՒԱՌ ԼԱՖՕՆԴԷՆ, ներկայացուցիչ անգլ. ՌՕԲԷԼ ապահովագրական ընկերութեան և միանգամայն գործակալ՝ Լիվերբուլի ԼԷՑԼԸՆՏ շոգենաւային ընկերութեան, իր գրասենեակները փոխադրած է Ղալաթիա, Էսկի-Կէօմրիւկ-Խան, քարափին մօտ, Մէսաժըրի Մարիգիմի գրասենեակներուն դէմ։ 485 1—6

ԱԶԴ. — Օսմ.ծխախոտի Բիժիին Օսմ. կայսրութեան ծխախոտի շահակցական Բէժիին բաժնետէրերուն կը ծանուցուի թէ 1899 նոյեմբ. 3/15ի ընդհանուր ժողովը որոշած է՝ իւրաքանչիւր բաժնեթուղթի համար 10 ֆր. կամ 44 զրշ. ոսկեդրամ և կամ 8 լիրի շահաբաժին տալ՝ թիւ 15 կտրոնը ետ առնուելու պայմանաւ։ Այս վճարումները պիտի կատարուին նոյեմբեր 20 էն (Ն.Տ.) սկսեալ, Բարիզ, Լոնտոն և Կ. Պոլիս՝ Օսմ. կայս. Պանքայի կողմէ, Վիէննա՝ Բռէտի Անչթալտ և Պէրլին՝ Պլայսօէտտէր դրամատանց կողմէ։ Այս գործողութեան համար հարկ եղած պօրտրօներները բաժնետէրերուն տրամադրութեան ներքեւ կը գտնուին յիշեալ հաստատութեանց մէջ։

ԱԶԳԱՔԻՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը չաբաթ իրիկուն Պատրիարքարան մնաց և երէկ առաւօտ նախագահելով Մայր եկեղեցւոյ արարողութեանց, հակիրճ քարոզ մը խօսեցաւ օրուան տօնին (Հրեշտակապետաց) վրայ։

—Պատր. Փոխանորդ Տ. Դարբիէլ եպիսկոպոս երէկ առաւօտ Պատարագ մատոյց Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ և քահանայ Ճէռնադրեց երկու ընծայացուներ՝ Հրանտ Ներշապուհեան եւ Երուանդ Մանավեան, առաջինը կոչելով Տ. Սերովբէ և երկրորդը Տ. Եղիշէ։

—Աբեւելքի մէջ քանի մը ամիս առաջ յուզուած խնդիր մը, որուն վրայ յաջորդաբար գրեցին «Անցորդը», «Վրոյր» և «Գիրէտ»,—Երուսաղեմի Սիօն կրօնաթերթին վերատին հրատարակման խնդիրը,—իր աւագանագրդ դարձ Ս. Յակոբեանց միաբանութեան գրասէր չրջանակներուն մէջ։ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրը ձեռնհաս իշխանութեան դիմելով, արտօնութիւն խնդրած է այդ ամսաթերթին վերստին հրատարակմանը՝ երրուսալէմի տպարանէն։

—Կրօն. Ժողովի երեք Գեր. անդամները՝ Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Ճանկանէսեան, Տ. Վահրամ եպիսկ. Մանկունի և Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվահիրճեան հրաւիրուած են այսօր, կէս օրին, մասնաւոր խորհրդակցութիւն մը ունենալ Փաշ. Ժողովի ատենապետ Բարձ. Յարութիւն փաշայի հետ։

—Գոհունակութեամբ կ'իմանանք թէ ծանօթ հայ վաճառական մը յանձն առեր է իր ծախքով որբ մը պահել Սանասարեան վարժարանին մէջ։

—Հիւսնիմանսուրի (Կիլիկիոյ թեմ) որբանոցէն հեռագիր մը հասած է Ս. Պատրիարք Հօր, դրամական նպաստ խնդրելով։

—Ինչպէս յաջորդ թիւով ծանուցած էինք, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը նոյն օրը արտասովոր նիստ մը կազմեց ի ներկայութեան անդամոց մեծամասնութեան, և կարգ մը կարեւոր խնդրոց մասին խորհրդակցութիւններ կատարելով հարկ եղած որոշումները տալէ զատ, նկատողութեան առաւ իր երկու բժիշկ անդամներուն՝ Տոքթ. Խորասանճեան և Տոքթ. Նալբանեան էֆ.ներու դիմումները՝ տեղւոյ անբաւականութեան մասին։ Բժիշկ-հոգաբարձուները շնորհեցին թէ Հիւանդանոցը իր նպատակին կատարեալ ծառայելու համար՝ անհրաժեշտ է անկասել կանոնցի մէջ գտնուած փոքրիկ որբերը։ Հոգաբարձութիւնը որոշեց տեղւոյ վրայ անձամբ քննութիւն մը կատարելէ ետքը, հարկ եղածը տնօրինել։

Այս տեղեկութեանց վրայ, որոնք հաղորդուած են մեզ Հիւանդանոցի գրասենեակէն, կրնանք աւելցնել մեր կողմէ, թէ Տոքթ. Խորասանճեան էֆ.՝ իբրեւ առժամեայ դարման մը այդ թերութեան՝ չա՛տ գործնական առաջարկ մը ներկայացուցեր է իր պաշտօնակիցներուն, այն է Եէտի-Գուլէի մտերը տուն մը վարձել և հոն փոխադրել դեռատի որբերը։ Հոգաբարձութիւնը, որ իր նախորդ նիստին մէջ Հիւանդանոցի ներքին տնօրէն ընտրած էր ուսեալ և գործօն երիտասարդ մը՝ Օննիկ էֆ. Քիւրքճեան (որ իր պաշտօնին գլուխը անցած է արդէն) շաբաթ օրը կարգ մը ուրիշ հիմնական տնօրինութիւններ ալ ըրաւ այդ հաստատութեան ներքին բարեկարգութիւնը լաւագոյն վիճակի մը հասցնելու համար։

—Հիւանդանոցի մէջ դարմանուող հիւանդ հայ ուսուցչի մը կիներ ու զաւակները իրենց գաւառէն Պոլիս եկած ըլլալով, աղքատ վիճակի մէջ, Ուսումն. Խորհուրդին առաջարկութեամբ՝ Ս. Պատրիարք Հայրը արտօնած է որ 25—30 ոսկիի չափ նպաստ հարաբուի այդ կարեկցութեան արժանի ընտանիքին համար։ Կը յուսանք թէ այս նպատակով բարեսիրտ ազգայիններու ըլլալիք դիմումը անսնելի չպիտի մնայ։

—Ստեփան էֆ.Սպարպալեան որ ժամանակ մը ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուէր, 25 օսմ. ոսկի նուիրեր է Ազգ. Հիւանդանոցին։

—Տպագրական սխալ մը, միակ տառի մը պակսիլը երբեմն ինչպէ՛ս վեր ի վայր կը շրջէ խօսքի մը իմաստը։ Այս կարգի վրիպակ մը պատահած էր մեր շաբաթ օրուան թիւին մէջ, ուր՝ Պատրիարքական Շրջաբերականին սկիզբը՝ անոր արդիւնաւորմանը համար տարակոյս չունինք որ ...» պարբերութիւնը առանց չի տպուած էր։ Որչափ ալ դիւրըմբռնելի սխալ մը, պարտք կը սեպենք ուղղել զայն։

ՄԵՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ընկերակցներու կողմէ մեզի դէմ լարուած կարգ մը տգեղ մեքենայութեանց պատճառաւ ստիպուած ենք վերջնականապէս հրաժարիլ Ծաղիկ օրաթերթի խմբագրութենէն. կը խնդրեմ որ Հանրագիտակի հրատարակութեան ատենէն մեզի պարտք ունեցողները ուղղակի մեր հասցէին զրկեն իրենց հաշիւը՝ առանց խառնելու Ծաղիկի հաշիւներուն։ Ի մօտոյ պիտի հրատարակենք կրկին մեր Գիտական Հանդէսը աւելի դիւրամատչելի պայմաններով, գոհացում տալու համար մեր Պատ. բաժանորդներուն վասնզի, յուսալով որ մեր այս կրկին ձեռնարկին մէջ պիտի հաճին քաջալերել զմեզ։ Մեր հասցէն է, Գ. Բոլատ, Էսկի Զապթիյէ, Պաղչէ-Գափու, թիւ 19։

Գ. ԲՈԼԱՏ

ՍԱՐԳԻՍ ՊԷՅ ՊԱԼԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Արքունի ճարտարապետ Սարգիս պէյ Պալեան երէկ առաւօտ մեռաւ սրտի կաթուածէ։

Ինչպէս յայտնի է, Սարգիս պէյ վերջին անգամ Եւրոպայէ վերադառնալէն ի վեր կը բնակէր Գուրուչէշմէի դէմը գըտնուող կղզեակին մէջ ուր բնակարան մը կառուցած էր իրեն համար, և իրեն ժամանցի զբաղում ընտրած էր շոգենաւակներու շինութիւնը,—իր ճարտարապետական հմտութեան հետ ունենալով նաեւ մեքենագէտի գործնական կարողութիւն։ Երէկ առաւօտ, սովորական ժամուն, երբ սպասաւորները նախաճաշը կը տանէին, դուռը գոց գտնելով, պատուհանէն ներս նայեցան և իրենց տէրը անշարժ պառկած տեսան. իսկոյն խմց տուին ոստիկանութեան որ եկաւ դուռը բացաւ և բժիշկներ կանչել տուաւ որոնք մահը հաստատեցին։

Սարգիս պէյ Պալեան եօթանասուն տարեկանի մօտ էր, նշանաւոր՝ իբրեւ նկարիչ և ճարտարապետ։ Իր եղբօրը, բարեյիշատակ Յակոբ պէյ Պալեանի հետ շարունակելով իր հօրը Կարապետ Պալեանի և եղբօրը Նիկողոս խալֆայի ճարտարապետական աշխատութիւնները, որոնք ընտանեկան ճիրք մը և փառքի տիտղոս մըն էին իրենց համար, արքունական հոյակապ շինութիւններ կատարած և մեծ համբաւ ու մեծ հարստութիւն շահած է։ Նոր յայտնութիւն մը ըրած չպիտի ըլլանք, եթէ ըսենք թէ՝ որքան իր գեղարուեստական տաղանդը պատիւ բերած է Հայութեան օտարներու առջեւ, ազգը և ազգային հաստատութիւնները պէտք եղածին պէս օգտուած չեն իրմէ իբրեւ մեծահարուստ հայ։ Կարգ մը անհատներ միայն գլուցած են նպաստաւորուիլ Սարգիս պէյի երբեմն վարած պերճ կեանքէն ու առատաձեռնութիւններէն։

Անդամ մը միայն, ներսէս Պատրիարքի դիմումին վրայ՝ 1500 ոսկի վճարած է Պատրիարքարանի պարարքին հատուցմանը համար։

Սարգիս պէյ Պալեան ունէր Պալայի ատիճան և արժանացած էր, կայսերական ուրիշ շնորհներէ զատ, Բ. կարգի Օսմանիէ և Ա. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշաններուն։

Ցուղարկաւորութեան ո՛ւր և երբ կատարուելու մասին տակաւին կարգադրութիւն մը չի կայ։

Հեռագիր

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԼԻՏԻՍՊԻԹԻ ԱՆՁՆԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՐՊԼԻՆ, 19 Նոյեմ. — Իլկինկ Հերըլտ կը ծանուցանէ թէ Լէտսմիթի անձնատուր եղած է նոյեմբեր 15ի չորեքշաբթի օրը։

— Պատերազմական Նախարարութիւնը չի հերքեր այս լուրը, յայտարարելով թէ ինք ոչ է տեղեկութիւն չէ ստացած այդ մասին։ Հանրային կարծիքը մերիին ծայր գրգռուած է լուրի այս պակասին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԲԱՐԻԶ. — Այսօր կատարուեցաւ Ժիւլ Տալուի պատրաստած «Հանրապետութեան Յաղթանակը» արձանին բացումը։ Այս առթիւ Բարիզի Քաղաքապետական Խորհուրդը Հայրենասիրական մեծ հանդէս մը կազմակերպած էր։ Հանրապետութեան նախագահ Պ. Լուբէ հանդէսին նախագահեց և մեծ ոգեւորութեամբ ծափահարուեցաւ։ 1,200էն աւելի քաղաքական, կրթական, գործաւորական, դաշնակցական, գործարանատէրական և հայրենասիրական Ընկերութիւններ՝ Նախիոն հրապարակէն անցք մը կատարեցին շքեղ արձանին առջեւէն։ Ցոյցը շատ մեծավայելուչ եղաւ։ Նշանաւոր արձանագործը, Ժիւլ Տալուտ՝ Պատուոյ Լէգէոնի հրամանատարութեան խաչը ընդունեց։ Ոչ մէկ մեղադիր։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵԼԵԿՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԱԹԷՆԻ.— Երեսփ. Ժողովին մատուցուելիք ելմտացոյցի օրինագծին մէջ, պատերազմական Նախարարութեան ծախքերը շատ աւելցած պիտի ըլլան, մինչեւ՝ 19 միլիոն տրախմի։ Ատոր փոխարէն, ընդհանուր հասոյթներուն մէջ պիտի երեւան բազմաթիւ արտաքոյ կարգի հասոյթի աղբիւրներ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱՂՄՈՍԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	16
Ամէնէն բարձր գին	»	24	17
Ամէնէն վար գին	»	24	13
Բումէլիի երկաթ. գոց.	Ֆր.	117	62
Ամէնէն բարձր գին	»	118	12
Ամէնէն վար գին	»	112	25

ԲԱՑՕՒՄ 8 Նոյ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ֆ. Կ.	24	12
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	117	—
Օսմանիէ		112	—
Ռէժի		300	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Բռէտի ժէնէրալ Օմնիպ.		2	35
Երկաթագործական Պանքա		7	—
Ասս. Օթ. Շանժ է Վալէօր	Ռ. Ֆ.	3	12
Օսմ. Ապահովագրութ.		4	03
Թրամուէյ բաժնեթ.		795	—
» Ժուիսանս		293	—
» պարտակ.	Ֆր.	492	—
Էէրրոսի ջուրի ընկ.	»	293	—
Բաղտատի Ս. Գոլսոյ	»	421	—
Թրանսվալ	»	70	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանկնոց	Զրշ.	87	19
Անգլիական ոսկի	»	110	18
Թոյ եմբէրիալ	»	90	—
Ֆրիմլից	»	52	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	38
Մէճայիք	»	97	—
Բուլգի Ղրղաղրամ	Օ. Ո.	8	62

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Զրշ.	109	05
» » » չէք	»	109	10
Բարիզ » »	Ֆր.	23	02
» » » չէք	»	22	98
Պերլին անմակոս չէք	Մարք	18	61
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	10	96 1/2

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 18 Նոյ.

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Զրշ.	22	40
) գոց.	»	22	30
» » Բ.		26	70
» » Գ.	»	25	40
Օսմանիէ	»	112	—
Բումէլի երկաթուղի	Ֆր.	119	—
Օսմ. Ռէժի	»	300	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	563	—
Ձրանս. Դանդ 3 %	»	100	35
Բռէտի Լիոնէ	»	995	..
Պանք տը Բարի	»	---	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		

ԻՆՉ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց ամսու ըլլան, մայրերը անոնց լաւ սնդարար ուտելիք մը գտնելու հետամուտ կ'ըլլան, ինչ որ շատ բնական է, ըստ որում, մայրական կաթը օրչափ ալ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլեւս անբաւական կը դառնայ տղաքն ուժովցնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքթ. Ֆալիէռ, նկատողութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը, երկար փորձերէ ու զննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի սնունդ մը, ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ տնուամբ, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական Համալսարաններէն գովեստաւորելով, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը չօքոլատ պէս խիստ քաղցրահամ է և միեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սնդարար ու կազդուրիչ. մայրական կաթին կրկին անգամը սնունդ կը պարունակէ, զոր ուտող տղաք կը սընանին, կ'ուժգնանա, կ'աճին, կը կայտառնան, չուտով ոտքի կ'ելլեն և առանց հիւանդանալու ակռայ կը հանեն։

Հազարաւոր օրինակներ կ'ապացուցանեն որ ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով մեծցող տղաքը, քաջողջ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մարդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս աքսանչելի սնունդը։ Մանաւանդ ծերեր, հեւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու նիհարներ, որոնց վերջին աստիճանի ոյժ, սնունդ և կորով կու տայ։

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը կը ծախսուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։

11—26

ՏՈՒԹՔՕՐ ՀԱՐՄԱՆՏԱՍ

Կը ծանուցանէ թէ, հին և նոր ջերմամիզութիւնն ու անկէ ծագում առած ամէն կարգի հիւանդութիւնները կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ, առանց ո՛և է ցաւ զգացնելու։ Կասկածողներ՝ բժշկուելէ վերջ իսկ կրնան վճարել դարմանումի վարձքը։

Ամէն օր առտուընէն մինչեւ իրիկուն հիւանդ կ'ընդունի, Կալաթա՝ Թրամվէյի ճամբուն վրայ Գարագուշ օթէլին դիմացը թիւ 97, լամպաճի խանութին վերնայարկը, մասնաւոր դարմանատնը մէջտեղը։ 428 30—40

ՀԻՆ ԳԻՆԻ երեսուներուք տարուան, բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած նոր ապաքինութիւններու և անարիւնութիւն ունեցողներու։ Դիմել Օրթաքեւղ հանգուցեալ մուխթար Ցակոբ աղայի տունը։

ՓԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ոչ՝ ոգիք երկու անգամ կը քանի Լիվերպուլ և Ամերիկայի գիծ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումբրիա	7718	Գոթնիա	4581
Իդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Ուրանիա	7268	Աղլաս	2392
Բաւէնիա	5587	Մարակոսա	2162
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալիա	4809	Բալտիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէքսը	2143	Մրօզգօ	1858
Գէտաս	1876	Ֆամանիա	1295։
Ներպուրկ	1814	Լուբանիա	1290
Գազալոնիա	4845		

Ալէքթօ շոգենաւը, նաւապետ Հէվիթը, Լիվերպուլէն Պոլսոյ նաւահանգիստը ելնելի հասնի դէպի նոյ. 25 (Ն. Տ.)։

Դիմել առ. ՃՈՒԼԻ և ՍԻԿԷՐ
Joly et Seager
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Գալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 572

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

ՄԱԿԱ ՊԱՏՐԱՍՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՈՑԻ ՀՌՕԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ

SANTAL MIDY

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

Անշնաս. կը լինէ սաստիկ. սկսեցողները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսուածները. յոյժ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ, միզանց ցաւերուցման, արիւնամիզութեան, առանց մինչեւ պատճառելու զոր առաջ կը քերէն անցուած և ուրիշ դեղերու հետ խառն տանդալները։

Ամէն ցաւերու ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։

Ամէն դեղատուներ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 Թուակիր նը (30 սէֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Հրդեհի, արկանձեռու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Եկեղեցեան կեդրոնատեղին Կա ՈՒԻՍ ԵՂԷՆ խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ Պ. Ալպէր Սիմբոն Ցակոբեան խան, Վէյսէլտա փողոց Թիւ 67

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի հավուզը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաբօխ Մարքուճճիլար, Զարշըը խան, Թիւ 21 194

Լ'ԱՆՔՌԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երաշխաւորութեան գումար 147 միլիոն. | 1871էն մինչեւ 1897 վճարուած գումար 230 միլիոն։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Պ. Կոմս Էտմոն Զիչի, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական, Նախագահ
» Ռոտոլֆ Հոհոս, Դեր-Նախագահ.
» Ժոզէֆ Հոհոս, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական.
» Գոլոմոն Նաքօ, » » » » »
» Անթուան Բրօքէշ մ'Օսթէն.
Թէոտոր Բոնմէն
Ժան տը Վէնինկ-Ինկէնհայն

Կառավարութեան Քոմիսէր
Պ. ԺԱՆ ՄԻՒՌ, կայս. և Թագ. Նախարարական խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՈՆԷԼ ՊՕՆՏԻ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաֆօղլուի տուն։
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ 176

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն

Կենաց վրայ ապահովագրութեան Տնօրէնութիւն Լեւրոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բելթիէ փողոց (Պուլվար մէ գ'Իտալիէն անկիւնը)։ Ընկերութեան չէնքերն այժմ կը վերանորոգուին, որով իր գրասենեակներն առժամապէս փոխադրուած են Նոտր-Տամ տէ Վիքթուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՅԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը քանի՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը գրաւանի Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ ապահովեալ չէք, խնամ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իբրեւ հասուութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու եւ տրուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ֆ. Ռիւ. Հոհիթոլ եւ Ընկ.
Քէնիչ-Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒՀԱՅԵԱՆ
Վէյսէլտա փողոց Վիքթորիս խան Ղալաթիա

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DF COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Գշ. 9 21 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 10 22 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հասարակաց՝ Աղերոնդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Գիոս)։
Հշ. 11 23 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ 11/23 Ինէպոլու, Մինօպ, Սամսոն, Օւնու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 12 24 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի - 56

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնուած, Պօրսայի, Մէյլիկովսկի և Սև-Ծովի գիծերու քանոնաւոր ընթացքներ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Ռամէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէբոթիս	2400
Թէլպէը	3000	Օսայրիս	2250
Գեանորթուս	3000	Բէրտ	2250
Նորոս	3000	Սֆինքս	2000
Ֆամէնի	3000	Գասրընի	1500
Գաբրիէլ	2500	Վուլֆ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕՀ և ԸՆԿ.
Ուէթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սգրիգ Լիվրուլ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ԼՈՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆռանք	27,000,000
Պահեստի դրամ	»	52,002,500
Տարեկան հասոյթ	»	70,339,912

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիներով։ 572

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիտիս խան. 20 21 22

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞Ռ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐՊ 396

(Եանի գրիկիոյ վերի յուլիս, հիմա Զէյրուգեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատաստիկ ցաւած ակառներն փչ ոչ փչ կը լեցնեն. յատկապէս և բոլորած մրոտառոյս պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ. ճաշակաւոր, և դիմացկուն արհեստական ակառներ կը պատրաստեն, յոյր և նման բնականի, գիտի ինքնաբերի ըստ տրոյի, նամուսնի, և ուրոյ տրոտանոցին երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելագէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թրմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամահանութիւն.

Ս. Գ. Ամեաները կերակի օրերն ալ, (գրկ- կ- գ) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (գրկ- կ- գ) հիւանդ կընդունին բերայի գործատեղին։

Դեռատիպ ցանկ կրնան գտնել իւրաքանչիւր բնակարանն, թիւ 1 Խիւսրեվ խան։

EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է

ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է ֆոսֆոսֆիթ տը չօ է տը սուտ» ի հետ խառնուած։ Տղայք հաճոյքով կ'ուզեն ճաշակել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԼՈՏ, ԽՈՑԼը (աղբաքա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆը, ԾԻՐՐՈՒՄը,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆը,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆը,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆը, ՀՈՍը,
ՀԱՐԲՈՒԽը, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆը,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐը

Կը ծախսուի բոլոր դեղադրներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործարանաւոր Ի. Գ. Գոլիս, ՀԱՄՄԵՐ ԵՒ ՀԱՒՐԼ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ

Ընդարձակ Հրատ. Շոգենաւերու Գրասենեակ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանոյ	1069	Գոմս	1497	Ֆոզզ	1011	Մալմս	724	Բօգաքիս	186
Ալէքթօ	3607	Գոնկօ	2906	Ֆրոտնօ	1695	Մաքենկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անեմէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիլս	775	Մարգարէս	3709	Ֆիքթօ	1735
Արիսսոզօ	2377	Ֆիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքրատտ	3557	Սիլվիս	1193
Գասանոս	1832	Ֆօմինոս	937	Հինտու	3720	Միլս	1037	Մբէրս	1200
Գորտոնին	1264	Ֆուրս	2383	Հօրատիս	3600	Մօնդէպէլլս	1735	Թասսս	1328
Գրաֆս	1076	Ֆրարս	1713	Հուսպէր	596	Մուրիլս	2419	Թ. Ուիլսն	1543
Գրիլնս	841	Ֆինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Քօքթ	3837
Գրֆֆալս	4431	Իարս	2464	Իտանս	5540	Օհիս	4100	Քէյտս	1470
Դէլրս	1671	Ելտորատտ	1520	Ճիլնս	1060	Մնթարիս	4036	Քարբիտս	437
Դալիքսս	1337	Իլաղս	1481	Քլէսս	1658	Օրլանտս	1535	Ուլպիանս	2429
Դամէս	1244	Ֆիտս	954	Քոլմբոս	2307	Թայէրմս	1637	Վասքս	1914
Դազս	1094	Ֆինլանտ	1328	Քօվնս	1700	Բոլս	510	Վօլս	1289
Զիրակս	3729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալիս	2233	Վօլթուրնս	2396
Միսէրս	1834	Ֆրանսիքսս	4532	Լէբանոս	2272	Բիհ[illegible]	1663	Ցէտս	1850
Գլիս	2697	Ֆալիէրս	3060	Լիվօրնս	1643	Բոլս	1613	Զէրս	1200
Գոլորատտ	4235	Ֆիրանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօմէս	1789		

Գլասս շոգենաւը, նաւապետ Ճոնսը, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած է։

Դիմել առ դրագակալ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ԲՐՕՂ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Մէյլէթ խան, Ղալաթիա

ԿԷՐԻ ԳԱԼԱՆ ՄԷՃՈՒՍԻ

Նոր Հրատարակութիւն Պայպլ Հաուզի

Նուէրի յարմար գեղեցիկ գրքոյկ մը։ Հայատառ Թուքերէն Թարգմանութիւն Ամերիկայի մէջ վերջերս հրատարակուած և ժողովրդին կողմէ մեծ ընդունելութիւն գտած գրքոյկի մը։ 64 երեսներէ կը բաղկանայ։ Փաթաթումը որ կողքին վրայ ոսկեզօծ պատկեր ունի, կը ծախսուի 4 գահեկանի, իսկ Թղթակազմը 60 փարայի։

Կը ծախսուին Պայպլ-Հաուզի գրատան մէջ Ֆինճանճըլար Եօղուրու, Պոլիս։ 173

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Նոյեմ. 21ին Ժորժի, Մարսիլիէն։
» 27ին Միսկրէլի, Սեւ Ծովէն։
» 29ին Աստրա Տէրբէ, Անվէրսէն։

ՄԵԿՆՈՒԱԾՆԵՐ

Նոյեմ. 22ին Ժորժի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք։
» 28ին Միսկրէլի, Մարսիլիա։
Նոյեմ. վերջ Աստրա Տէրբէ, Անվէրս։

Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար.
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. 2.կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեաց համար, դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարաքին վրայ։ Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՖՐԵՑ. ԼԷՑԼԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Արիւելից գիծ— քանոնաւոր շոգենաւեր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Զիրզոզիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ամմենիան	10500	Եէնիրզեն	3500
Բէլգրիան	10500	Ադրիատ	3000
Լանքասդրիան	9000	Ազնէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9009	Ազապիան	3500
Գօլսմպիան	8000	Ազէնիան	2500
Ճորճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Գասդոնիտն	8000	Ալգաշիրն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինեօ	900
Վավոնիան	3700	Օբորդ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց, ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Գաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը գրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար տես առ.

ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Քիւչիւք Մէյլէթ խան
Ղալաթիա

Արտօնատէր ՁԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»ի ԹԵՐԹՈՆԸ (72)

ՍԻՄՕՆ ՊԱՒԼՍ

ՄԱՆՏՐԷՆԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Գ. ՄԱՍ

Գ.

ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ

ԺՕԼԻ ԿԷՕԼԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒՆ

Ժագ Թաղուած էր գեղխութեանց մէջ, ու կը ջանար Պիշօնէթի հետ մոռնալ Պէրթ Մէյլանի սէրը։

Սակայն միշտ կը մտածէր անոր վրայ։

Երբեմն փափաք մը կ'ունենար դայն առեւանդելու,— որովհետեւ գիտէր թէ Սէն-Ժէռմէնի վանքին մէջ կը գտնուի, —բայց իսկոյն կը հրաժարէր այդ մտադրութենէն։

—Կը մեծնայ, կը մտածէ ինքնիրեն. արդէն իսկ կին դարձած է։

Երբ իր բարեկամներուն քով վերադարձաւ, ամէնքն ալ քրքիչներով ընդունեցան զինքը։

—Վերջապէս այդ տգեղ արարածներուն հետ սիրաբանութիւնը վերջացուցիր, ըսաւ Արթիւր հեգնելով։

Ժագ չպատասխանեց։

Քիչ մը ատեն ալ չրջագայելէ ետքը ամէնքը մէկ Բարիզ վերադարձան։

Հոն Արթիւր առաջարկեց որ միասին ճաշեն, բայց Ժագ՝ որ հրաւիրագիր մը ընդունած էր Նալվուարի մարքիզէն, մերժեց։

Ցետոյ տուն երթալով սեւ հագուստ մը հագաւ և շիտակ իր աղգականին բնակարանը գնաց։

Պէրթ Մէյլանի սկսս էլիզիրիտ տը Նալվուար ալ կին մը դարձած էր։

Ինքն ալ գեղեցկացած էր։

Այո և ոչ։

Աչխարհիկ գեղեցկութեան մը տէրը կը մնար միշտ, բայց հիւծուած վիճակի մը մէջ, ու չարունակ մելամաղձոտ։

Զորս տարիէ ի վեր ուրեմն ի՞նչ կ'անցներ այդ երիտասարդ աղջկան հոգիին մէջ։

Շիտակը ըսելու համար շատ տարօրինակ բան մը։

Երկու հակառակ ուղղութեան մէջ բռնուած էր խեղճ աղջիկը։

Մէկ կողմէ Ժագի վրայ կը մտածէր, ու միւս կողմէ ալ Պէրթի։

Վերջին ծայր կը նախանձէր այս վերջինէն, բայց ո՛չ թէ միայն չէր ատեր զայն, հապա անոր ենթարկուած դժբաղդութեանց մէջ վիպային կողմ մը կը տեսնէր՝ որ շատ հաճոյ կը թուէր իրեն։

Կը բաղձար ինքն ալ ենթարկուած ըլլալ այդ դժբաղդութեանց։

Ինքն ալ, Պէրթի պէս՝ կ'ուզէր վէպի հերոսուհի մը ըլլալ։

Իր այդ երջանիկ կեանքը սնամէջ բան մը կ'երեւար իրեն և այն պերճանքը որով չրջապատուած էր, շատ հեռու էր զինքը գոհացնելէ։

Միւս կողմէ, քանի՛ կը մեծնար, այնքան կ'աւելնար Ժագի մասին տածած սէրը։

Բայց կ'ուզէր որ Ժագ զինքը իրապէս սիրէ, և ոչ թէ իբր օրինաւոր նշանած մը՝ զոր աչխարհիկ սովորոյթները հարկեցուցիչ կը դարձնեն։

Սկիզբէն, Ժագի տարապոյման ժուժկալութիւնը կ'ընդվզեցնէր զինքը։

Ցետոյ, երբ իմացաւ թէ Ժագ զեղխութեանց մէջ ինկած է, խորին վիշտ մը զգաց։

Բոլոր ասոնց մէջ խեղճ աղջիկը օր օրի կը հալէր։

Հայրն ու մայրը յուսահատած երեւոյթ մը ունէին։

Մարքիզը՝ չարունակ խորհուրդ կը հարցնէր տոքթէօր Կունկլ-Մաունի որ այդ առիթէն օգտուելով իր Լա Պէլէթ բարեկամուհիին չահերը կ'ապահովցնէր։

Կամաց կամաց, լսելով թէ էլիզիրիտ բանդագուշանքներ կ'ունենայ ու գիշերները շատ հեղ Պէրթի անունը կու տայ, մարքիզին մտքին մէջ հաստատեց սա գաղափարը թէ Պէրթ տարբեր յարաբերութիւններ ունէր իր աղջկան հետ։

Այս ահռելի ըլլալու աստիճան սադայելական գաղափարին վրայ, մարքիզը սկսաւ սիգգանք զգալ Պէրթի մասին։

Եւ այդ օրէն որոշեց իր բաղդին ձգել զայն ու բնաւ չչահագրգռուիլ անով։

Այս պատճառաւ է որ Պէրթ՝ ամիսներով ու տարիներով առանց լուրի մնաց Նալվուար ընտանիքէն։

* * *

Ժագ շատ համակրութեամբ ընդունուեցաւ այն իրիկունը։

Եւ սակայն կերակուրի պահը տխուր անցաւ որովհետեւ ամէնքն ալ մէյ մէկ մտահոգութիւն ունէին։

Էլիզիրիտ իր հիւանդոտ մտածումներուն մէջ թաղուած էր։

Ժագ՝ որ չրթունքներուն ծայրովը կ'ուտէր, կը մտածէր Պէրթի վրայ, ու շատ կը փափաքէր որ պատմէ զայն տեսած ըլլալը։

Կունկլ Մաունի անօրէն ստախօսութիւնը թէև անծանօթ կը մնար իրեն, սակայն կրկին չէր համարձակեր Պէրթի խօսքը ընել, որովհետեւ կը հասկնար որ՝ ատիկա շատ հաճոյ չպիտի թուէր մարքիզին ու մարքիզուհիին։

Խօսակցութեան ուրիշ նիւթ մը կը փնտռէր, բայց չէր կրնար գտնել։

Լուռ կը մնար նաեւ տիկին տը Նալվուար՝ որ անհանգիստ կերպարանքով մը իր աղջիկը կը դիտէր։

Միայն մարքիզը կը ջանար խօսակցութիւնը արծարծել։

Ժամը տասնըմէկին Ժագ մեռած բարոյը ըսաւ ու դնաց Պիշօնէթի քով՝ որ ամէն իրիկուն Լալուէթի վարձած էլեոորատտին մէջ կը գտնուէր։

Էլիզիրիտ առանց բառ մը արտասանելու իր սենեակը ելաւ և մարքիզն ու մարքիզուհին մենակ մնացին։

—Ի՞նչ կ'ըսես, հարցուց Պ. տը Նալվուար։

—Ի՞նչ կ'ուզես որ ըսեմ, պատասխանեց մարքիզուհին՝ Ժագի ընթացքէն կատղած։

Մարքիզը սկսաւ խնդալ։

—Քիչ մը ամապարտ գտայ զինքը, և ամէնը այնչափ։

—Կը նայիմ որ, չարունակեց մարքիզուհին միշտ բարկացած, բաւական ներողամիտ ես. իմ մասիս, շատ անքաղաքավար գտայ զինքը։

—Շատ հեռուները կ'երթաք. այս տղան մտադրաղ է պարզապէս։

—Կ'ուզէք որ մտածես ըսեմ ձեզի։

—Խօսեցէ՞ք, սիրունս։

—Շատ լաւ ըրած պիտի ըլլանք՝ էլիզիրիտի համար ուրիշ նշանած մը փնտռելով։

—Ինչ ալ աղուոր կը խօսիք։

—Ինչո՞ւ։

—Որովհետեւ շատ անպատեհ պիտի ըլլայ ատիկա։

—Պատճա՞ռ։

—Բայց որովհետեւ բազմաթիւ տարիներ առաջ տրուած խոստում մը այսպէս դիւրաւ եւ չի կրնար առնուիլ։ Մանաւանդ որ էլիզիրիտ կը սիրէ Ժագը։

—Աւա՜ղ, ես ալ հակառակը չեմ պնդեր։ Միայն թէ...

—Ի՞նչ։

—Միայն թէ կը սկսիմ հաւատալ որ Ժագ էլիզիրիտը չի սիրեր։

—Պա՛հ։

—Եւ յետոյ պէտք է գիտնաք որ շատ դժգոհ եմ իր վարմունքէն։

—Ես ոչ։

—Ի՞նչպէս, դուք դժգոհ չէ՞ք իրմէ։

—Ոչ. այդ տղան պարզապէս կը զուարճանայ. տարիքին պահանջն է ատ։

—Բայց գիտցէք որ չպիտակնց կը զուարճանայ։

—Երկար ատեն առաքինի մնաց. ատոր բնական բերմունքով զուարճութիւնն ալ պէտք է չպիտակնց ըլլայ։

—Միշտ կատակի կը դարձնէք խնդիրը. բայց վստահ եղէք որ կը սխալիք։

(Շարունակելի)